

Besøgscenter Stevns Klint

VERDENSARV SOM LØFTESTANG

FOTOS

Forside, s. 4-5, 20-21, 24-25 og 62-63: Anne Prytz Schaldemose

Øvrige fotos: Absolut Landskab og Dansk Bygningsarv

INDHOLD

5	Besøgscenter Stevns Klint – et forsøgsprojekt
21	Stevns styrker og svagheder
25	Idé: Besøgscenter Stevns Klint
39	Program og placering
63	Markedsanalyse
73	Cases
78	Litteratur

BESØGSCENTER STEVNS KLINT

Denne rapport beskriver et koncept for et besøgscenter ved Stevns Klint. I dag besøger ca. 100.000 mennesker årligt klinten, der med sine 15 kilometer og op til 41 meter høje klintprofiler viser de historiske lag, der afslører tilblivelsen af livet, som vi kender det i dag.

Baggrund

Med udnævnelsen af Stevns Klint til UNESCO verdensarv i 2014 følger også en forpligtigelse til at værne om stedet og til at gøre Stevns Klint tilgængelig for besøgende – både fysisk og mentalt. Samtidig følger også væsentlige muligheder for udvikling, for en UNESCO udpegning giver både international opmærksomhed og lokal stolthed.

Udpegningen til UNESCO verdensarv giver dog ikke nødvendigvis et udviklingsmæssigt løft i sig selv. Det kræver aktiv og strategisk handling at indfri potentialet i en UNESCO udnævnelse, og det skal gribes rigtigt an, så det ikke ender med at skade den attraktion, der er udgangspunktet for det hele.

De fleste besøgende oplever i dag klinten uden de nødvendige forudsætninger for at forstå og dykke ned i den dramatiske fortælling om dinosaurernes udryddelse, ligesom oplevelsen af klinten ikke er fysisk tilgængelig for alle, og der er sikkerhedsmæssige udfordringer forbundet med oplevelsen.

Et besøgscenter på Stevns Klint er første skridt imod en tilgængeliggørelse af verdensarven - både fysisk og mentalt. Udover at formidle Fiskelerets dramatiske fortællinger kan besøgscenteret danne udgangspunkt for oplevelsen af de mange øvrige fortællinger og formidlingstilbud, som findes langs klinten, og sikre besøgende en bedre og længere oplevelse på Stevns.

Stevns – en kommune med potentiale

Stevns Kommune er, som mange andre kommuner uden større byer, udfordret af strukturelle forandringer som et stigende udgiftsbehov, flere socioøkonomiske udfordringer og et stigende aldersgennemsnit i befolkningen. Samtidig har kommunen åbenlyse potentialer:

- / **UNESCO udpegningen af Stevns Klint.** Allerede i dag besøges klinten af over 100.000 mennesker årligt, og med UNESCO udpegningen og en opkvalificering af formidlingen omkring klinten er der potentiale til at styrke turismen i kommunen markant.
- / **Et aktivt og ressourcestærkt lokalsamfund.** Stevns er kendetegnet ved et højt folkeligt engagement og et stærkt lokalt kendskab til lokalområdet og klinten. Der er potentiale for et stærkt samarbejde med ressourcestærke lokale borgere, der kan omsætte deres veneration for lokalområdet til aktiv handling.
- / **Politisk fokus.** Stevns mobiliserer i øjeblikket et stærkt politisk og strategisk fokus på at udnytte UNESCO udpegningen til løftestang for hele kommunen. Der er etableret en ny tværkommunal DMO, og der er et væsentligt fokus på bæredygtig turisme i kommunen. Hvis det politiske fokus omsættes til fælles handling, kan der skabes store positive forandringer i kommunen.

Dette er baggrunden for indeværende rapport. Rapporten er finansieret og bestilt af Udviklingsgruppen Stevns Klint efter opgavebeskrivelse fra Stevns Kommune. Rapporten er udarbejdet af Dansk Bygningsarv og Absolut Landskab, foråret 2015, og opdraget lød at undersøge muligheder ved en placering af et besøgscenter for Stevns Klint i Boesdal, og skabe grundlag for en ansøgning til Naturstyrelsen om ophævelse af strandbeskyttelseslinjen i forsøgsordningen for kyst- og naturturisme.

Som del af analyseprocessen er der afholdt møder og interviews med politikere og embedsmænd fra Stevns Kommune, lokale turistaktører og Østsjællands Museum samt en workshop med en referencegruppe bestående af en bred gruppe af interessenter. Derudover trækker rapporten på viden og erfaringer fra inspirerende ind- og udenlandske cases, hvor besøgscentre har formidlet og tilgængeliggjort den omkringliggende natur.

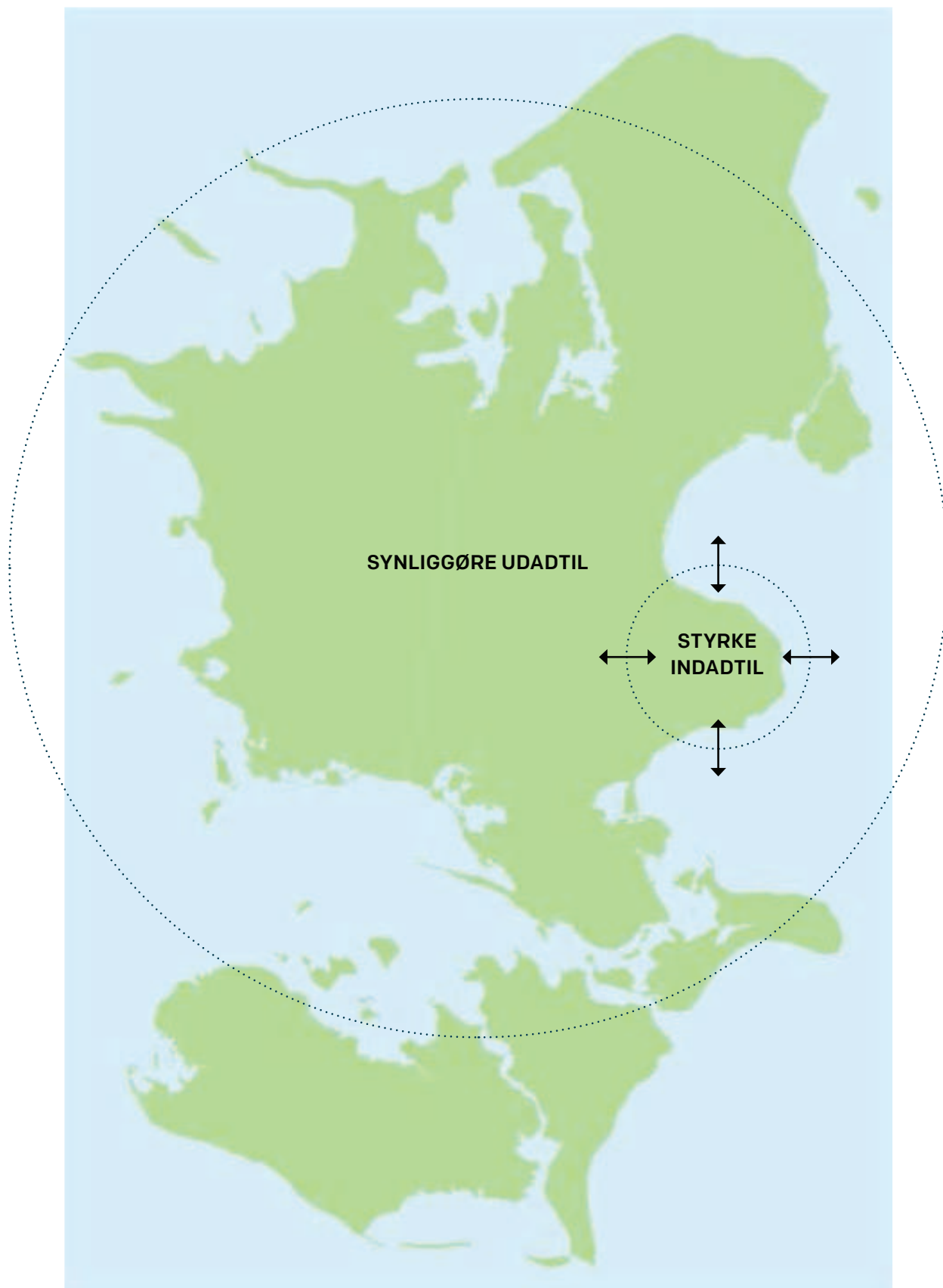
Formål

Rapporten er resultatet af første del i et to-faset projekt, som har til formål at sikre den størst mulige effekt af udnævnelsen til verdensarv. Projektet undersøger, hvordan verdensarven og et besøgscenter kan bruges som løftestang for hele Stevns, både hvad angår bosætning, erhverv, turisme og naturoplevelser for både borgere og besøgende.

Første fase og denne rapport har til formål at udvikle og redegøre for mulighederne for at etablere et besøgscenter for Stevns Klint i Boesdal. Projektet skal både udvikle et fysisk og foretningmæssigt koncept for besøgscenteret samt undersøge mulighederne for placeringen af besøgscenteret i Boesdal. Derudover skal projektet danne grundlag for ansøgning til forsøgsordningen for kyst- og naturturisme.

Anden fase har til formål at udvikle en strategi for at gøre UNESCO udpegningen af Stevns Klint til løftestang for hele Stevns Kommune. Samtidig skal anden fase danne grundlag for en arkitektkonkurrence, der kan sikre at formidlingen af besøgscenteret bliver af højeste internationale standard. Anden fase gennemføres i 2015-2016.

Projektet skal bidrage til at sætte Stevns på landkortet i både national og international kontekst med en unik attraktion med bred appel. Projektet skal i sidste ende således styrke Stevns indadtil og støtte op om lokal stolthed og den identitet, der følger med UNESCO udpegningen og samtidig synliggøre kommunen udadtil i forhold til erhvervslivet, besøgende og potentielle tilflyttere.

KONCEPT FOR BESØGSCENTER STEVNS KLINT

Konceptet for Besøgscenter Stevns Klint tager afsæt i de unikke, stedbunde kvaliteter, der knytter sig til verdensarven, den fysiske kontekst og de muligheder, der er for samarbejde med både lokale, nationale og internationale samarbejdspartnere.

Konceptet tager afsæt i et besøgscenter, som vil fungere som et kulturelt og arkitektonisk fyrtårn, ikke blot for verdensarven, men for alle attraktioner langs og omkring Stevns Klint, og i sidste ende for hele Stevns. Besøgscenteret og de tiltag, der udspringer af det langs klinten, skal bruges som driver for udvikling. Det skal skabe stolthed indadtil, og være en attraktion udadtil.

Besøgscenter som åbningstræk for udviklingen af Stevns

Konceptet er opbygget så det overordnet fungerer som åbningstræk i udviklingen af Stevns og i forhold til at bruge verdensarven som løftestang for hele området. Tre forhold gør sig her gældende:

/ Der er lagt vægt på at udvikle et koncept, der både er realiserbart inden for en rimelig tidsramme og som vil have en bæredygtig drift når det står færdigt, men som også efterlader rum til efterfølgende udvikling og skaling i takt med at projektet og kommunen udvikler sig.

/ Derudover er konceptet sammensat med henblik på kunne komme i betragtning til forsøgsordningen for kyst- og naturturisme (se særskilt afsnit).

/ Endeligt er konceptet udviklet med henblik på skabe de bedste betingelser for finansiering af anlæg, konkurrence mv.

Det betyder, at besøgscenteret både fungerer og kan løfte sin funktion i sin mindste skala, men at det samtidig er så tilpas fleksibelt i både arkitektur, funktionssammensætning og forretningsmodel, at det kan blive den centrale driver for verdensarven som løftestang for Stevns.

I det følgende opsummeres de væsentlige elementer i analysens forslag til et besøgscenter med placering i Boesdal.

ÉN SAMLET ATTRAKTION – TO STEDER

Langs Stevns Klint ligger et utal af mindre og større natur- og kulturattraktioner – som perler på en snor. Der er et potentiale i at binde de små attraktioner sammen fysisk og mentalt og at skabe et klart ankomststed, der starter fortællingen.

Dette oplæg anbefaler et koncept, der udvikler Boesdal til at være det primære ankomst- og formidlingssted for Stevns Klint, men samtidig styrker det fine landsbymiljø i Højerup, der også fremover vil tage imod mange besøgende. Med den synergi og klyngeeffekt, der opnås ved at skabe ét projekt, der strækker sig over to steder, styrkes ankomst til og formidling af klinten, samtidig med at de besøgende guides ud i det landskab, det hele handler om.

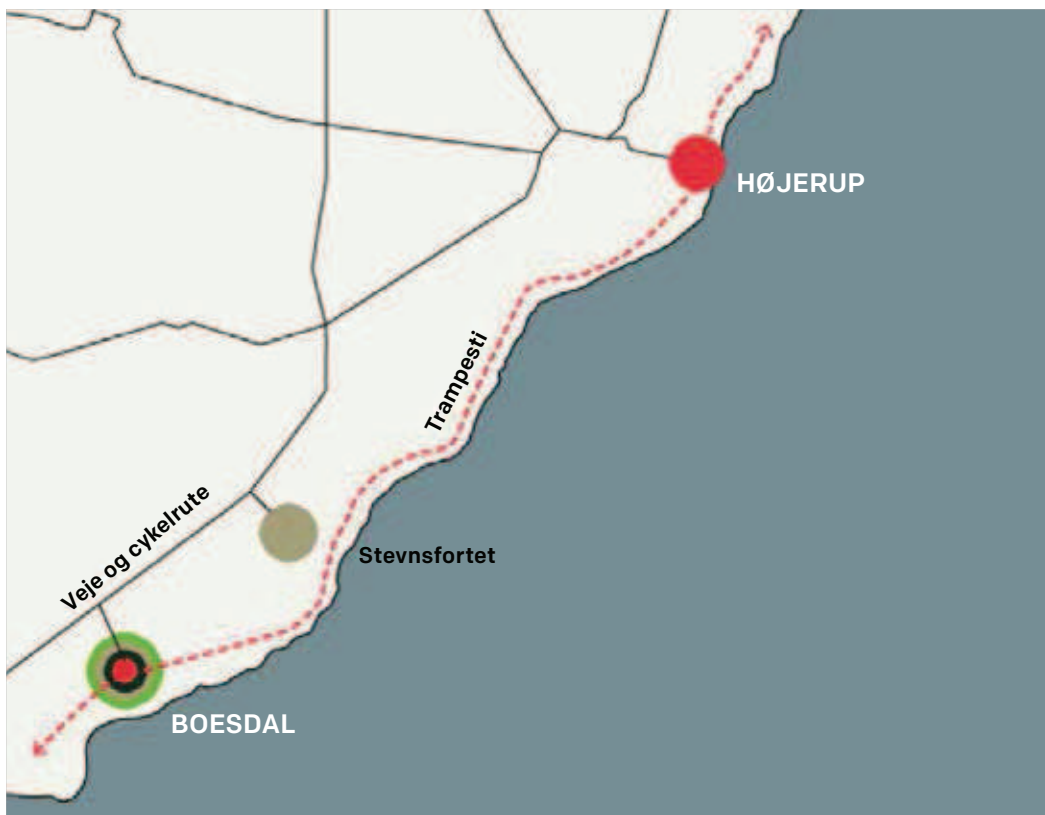
Boesdal – porten til Stevns

Boesdal skal styrkes som det centrale ankomststed for Stevns Klint og verdensarvsområdet, og som klæder den besøgende på til at opleve klinten og verdensarven på Stevns. Med afsæt i Boesdals rå og industrielle landskabelige kvaliteter skal besøgscenteret indpasse sig i landskabet og stedets særlige karakter, men samtidig præsentere arkitektur i verdensklasse og være et ikon i sig

selv. Besøgscenteret skal tilbyde indendørs oplevelser om klintens geologiske fortællinger med fokus på at opleve verdensarven og Fiskeleret, men samtidig give rige muligheder for udendørs aktivitet i området omkring besøgscenteret og langs hele klinten. Boesdal har en skala, der tillader et stort antal besøgende og også kan tåle en skalering på sigt, hvis behovet viser sig. Besøgscenteret har en størrelse på max. 1950 m², og indeholder parkering, bro, ankomststi og legeplads.

Det forventes, at et besøgscenter i Boesdal som her beskrevet på sigt vil kunne:

- / Fungere som portal for alle attraktioner på Stevns
- / Være et arkitektonisk og kulturelt vartegn for klinten såvel som for hele kommunen
- / Tiltrække omkring 34.000 - 51.000 besøgende årligt

Figur: To steder med en stærk forbindelse

- / Bruges som platform for lokale aktiviteter og events
- / Generere arbejdspladser og nye erhverv

Højerup – landsbyen på klinten

Højerup skal bevares som et karakteristisk, kulturhistorisk landsbymiljø, men samtidig skal mulighederne for at opleve klinten og observere Fiskeleret i sin naturlige forekomst i Højerup styrkes.

Der skal værnes om landsbyens karakter og skabes tilgængelighed og sikkerhed omkring oplevelsen, så de kommende besøg sker med respekt for kulturhistorien, naturværdierne og beboerne i Højerup.

I Højerup løftes stedet gennem små arkitektoniske greb, der med en enkel arkitektur skaber en sikker og tilgængelig oplevelse for de besøgende. Samtidig skal kulturmiljøet

styrkes gennem en oprydning og let om-disponering af arealerne. Højerups ankerpunkt er etablering/omdannelse af trappe og platform på klinteskrænten, herunder etablering/omdannelse af legeplads og omlægning af parkeringsplads.

Det forventes at den arkitektoniske opgradering af Højerup på sigt skal:

- / Fungere som en skønsom og sikker fremvisning af den unikke verdensarv med fokus på Fiskeleret
- / Være et naturligt samlingspunkt via en arkitektonisk skønsom løsning i højeste kvalitet
- / Skabe en unik formidling af naturen og verdensarven på kanten af Stevns Klint
- / Være en central støttefunktion til besøgscenteret i Boesdal

BESØGSCENTERET I BOESDAL

Tre kernefunktioner

Besøgscenteret i Boesdal skal varetage tre kernefunktioner: Det skal være et sted for *forskning og viden*, en *portal til hele Stevns Klint* og et sted med *oplevelser* for alle besøgende.

Forskning og viden

Stevns Klint tiltrækker en faglig målgruppe med interesse for de fund, der er gjort på klinten. Besøgscenteret skal give dem anledning til at udøve deres forskning i autentiske rammer i besøgscenteret, med klinten lige udenfor.

Forskerne skal kunne bruge besøgscenteret som et arbejdssted, men skal samtidig indgå i et samarbejde om en pædagogisk formidling af deres arbejde og resultater for en bred målgruppe af besøgende.

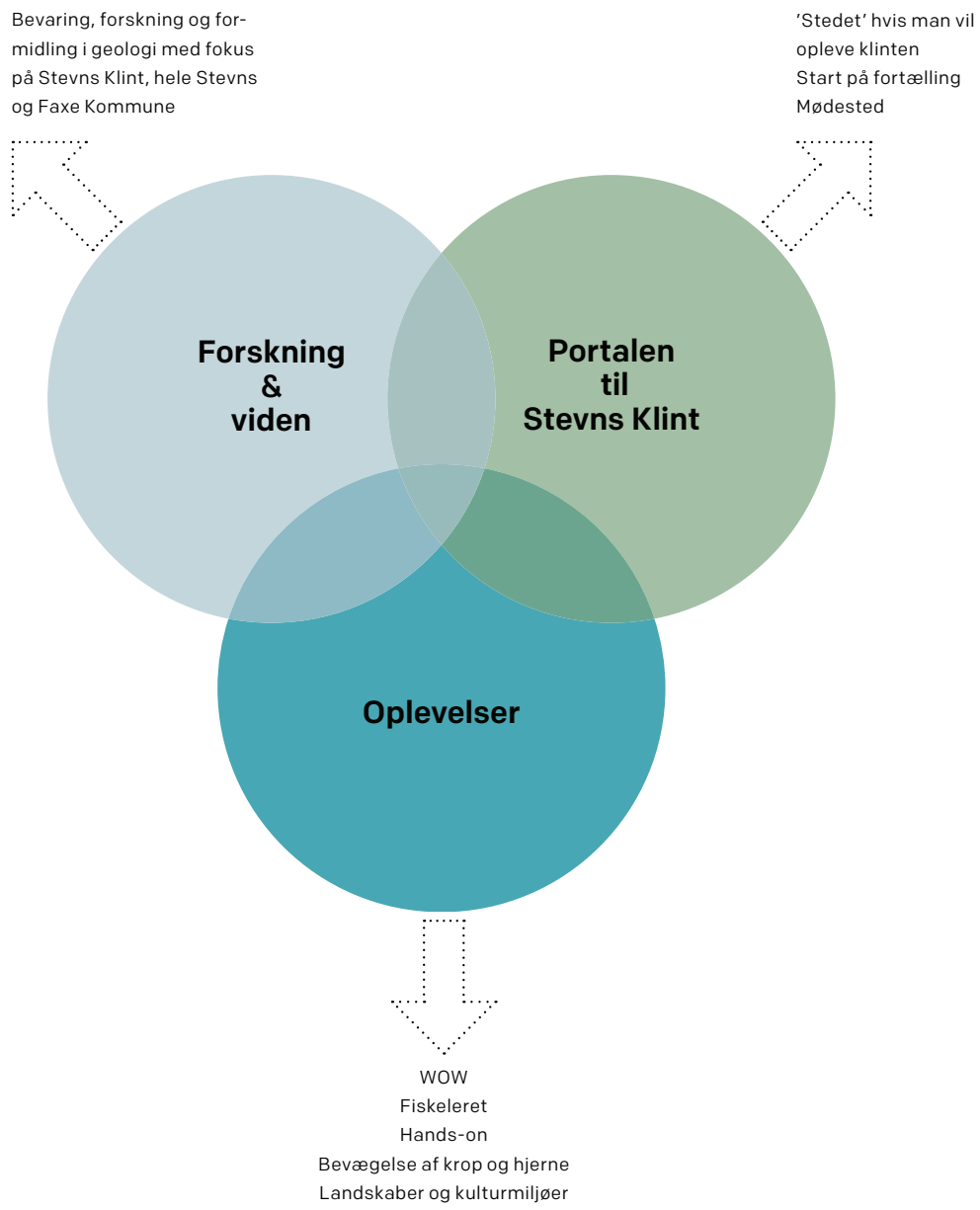
Portalen til Stevns Klint

Besøgscenteret i Boesdal er første stop for oplevelsen af Stevns Klint og centrum for de mange oplevelser, man kan få på Stevns. Besøgscenteret er i sig selv en arkitektonisk attraktion, der byder velkommen til klinten og fungerer som et vartegn for Stevns.

Oplevelser

Et besøgscenter i Boesdal skal åbne historien om Fiske-leret, så den abstrakte fortælling bliver levende, gribende og storslået. Besøgscenteret skal være en oplevelse i sig selv, både arkitektonisk, men i høj grad også gennem et formidlingsmæssigt greb, der skaber undren, vækker tanker og sætter spørgsmålstegn ved det kendte. Centerets formidling skal aktivere de besøgende og appellere til alle sanser og foregå både inde og ude.

VERDEN SARV SOM LØFTTESTANG
Et forsøgsprojekt

PRINCIPPER FOR BESØGSCENTERET

Der er udviklet en række principper, som skal fungere som beslutningsgrundlag for den videre udvikling af besøgscenteret. Besøgscenterets potentiale som katalysator for udviklingen af hele Stevns udfoldes og detaljeres i fase to, som omhandler program for arkitektkonkurrencen og en strategi for verdensarven som løftestang.

Nedenstående er strategiske principper, hvori der både indgår essentielle valg og fravalg. Principperne er udviklet på baggrund af studier af eksisterende materiale, dialog med en række aktører i Stevns Kommune og med relation til klinten og med udgangspunkt i udnævnelsen af Stevns Klint til verdensarv.

Principperne forholder sig både til formidling, aktiviteter og det fysiske koncept i relation til besøgscenteret og skal være retningsgivende i de kommende beslutningsprocesser, der vedrører projektet.

- / **Med udgangspunkt i stedet:** Rette historie skal fortælles på rette sted. Der lægges vægt på autenticitet i oplevelserne og tages udgangspunkt i lokale ressourcer. Formidlingen skal ske på stedets præmisser og med respekt for eksisterende kvaliteter.
- / **Verdensarven for alle:** Verdensarven er for alle, og besøgscenteret skal henvende sig til forskellige målgrupper med forskellige forudsætninger og interesser. Verdensarven skal formidles i øjenhøjde med de forskellige besøgende. Besøgscenteret skal give værdi for borgere såvel som for turister.
- / **Bæredygtig turisme:** Der skal værnes om den attraktion, der gør stedet værdt at besøge – den fine, uberørte

natur og de autentiske kulturmiljøer. Besøgscenteret skal styrke verdensarven – ikke slide på den.

- / **Giv viden – skab undren:** Verdensarven på Stevns Klint kan ikke opleves uden forudgående forklaring. Besøgscenteret skal klæde de besøgende på til at forstå den fortælling, der ligger i Stevns Klint og Fiskeleret, men skal samtidig give plads til undren og nysgerrighed hos de besøgende.
- / **At samle og sprede:** Et nyt besøgscenter ved Boesdal skal være det første sted, turister ankommer til, når de besøger Stevns Klint. Det skal tiltrække besøgende, men med det formål at guide dem ud i det landskab, det hele handler om.
- / **Generøst museum – strategisk forretning:** Stevns Klint er tilgængelig for alle, og det skal den blive ved med at være. Besøgscenter Stevns Klint skal være et generøst museum, men skal samtidig tænke forretning ind i alle aktiviteter.
- / **Formidling og arkitektur af højeste kvalitet:** Der skal arbejdes med formidling og arkitektur af højeste kvalitet, men ikke nødvendigvis største skala. Besøgscenteret skal tilpasses til stedet og udvikle sig i takt med tiden.

ANSØGNING OM OPHÆVELSE AF STRANDBESKYTTELSESLINJEN

Konceptet for besøgscenteret ligger til grund for ansøgning til forsøgsordning for kyst- og naturturisme. Forsøgsordningen åbner mulighed for projekter inden for kystnærhedszonen og strandbeskyttelseslinjen, hvilket er en forudsætning for etableringen af et besøgscenter.

Nedenfor gennemgås de tre kriterier, der lægges vægt på, når Naturstyrelsen skal udvælge demonstrationsprojekter.

Kriterium 1

“Der skal være potentiale for udvikling af kyst- og naturturismen, for øget tiltrækning af udenlandske turister, samt mulighed for at forløse dette potentiale med etableringen af forsøget.”

I 2014 blev Stevns Klint udnævnt til UNESCO verdensarv pga. muligheden for i klinten at observere det særlige Fiskeler, der vidner om dinosaurernes udryddelse for 65 mio. år siden og tilblivelsen af verden som vi kender den i dag. I kølvandet på udnævnelsen fulgte stor medieomtale, og ikke mindst stor lokal stolthed og begejstring. Med en UNESCO udnævnelse følger også et stort turismepotentiale. Udnævnelsen skaber dog ikke nødvendigvis en væsentlig udvikling i sig selv; det kræver aktiv og strategisk handling. Formår man imidlertid at indfri potentialet og skabe en stærk formidling af og klar tilgængelighed til attraktionen, kan en UNESCO udpegning resultere i en vækst i turismen på op til 26%.

Stevns er placeret tæt ved Hovedstaden med et stort regionalt opland af både beboere og turister. Samtidig kan en

UNESCO udpegning også have stor gennemslagskraft ift. et internationalt publikum, der ser UNESCO som et kvalitetsstempel. Allerede i dag besøger over 100.000 mennesker klinten årligt, og med UNESCO udpegningen og etableringen af et besøgscenter, der guider og styrker oplevelsen, kan det tal forventes at stige væsentligt. Denne analyse estimerer det årlige besøgstal i besøgscenteret til 34.000 - 51.000 og ser mulighed for en potentiel stigning i turisme-forbrug i hele kommunen på langt sigt på cirka 25%.

Kriterium 2

“Etableringen af konkrete fysiske projekter skal ske i tilknytning til øvrige turismemæssige aktiviteter for at sikre størst mulig synergi og samspil med de sammenhængende turistpolitiske overvejelser i kommunens planlægning for turisme for at understøtte en samlet udvikling i området.”

Projektet placeres på Stevns Klint, der er 15 km lang og rummer en række attraktioner, der følger klinten som 'perler på en snor'. Konkret placeres selve besøgscenteret i Boesdal med en tæt forbindelse til turistbyen Rødvig og lige ved siden af Stevnstortet, der med sine 35.000 årlige besøgende er en væsentlig turismeaktør på Stevns. Samtidig suppleres selve besøgscenteret af en arkitektonisk bearbejdning og styrkelse af landsby-

miljøet i Højerup, der i dag er det primære sted at opleve klinten og Fiskeleret. På den måde styrkes forbindelsen mellem Boesdal og Højerup, og der skabes synergi med Stevnfortet og Rødvig. Til sammen udgør de fire attraktioner en klynge af oplevelser knyttet til Stevns Klint, samtidig med at de kobler sig op på en fortælling, der dækker hele Stevns Klint.

Projektet støtter op om Stevns Kommunes turismepolitiske retning, hvor verdensarven som bæredygtig løfttestang for en turismemæssig udvikling er central. I en endnu ikke godkendt turismepolitisk redegørelse for 2015-2020 sættes fokus på at tiltrække flere besøgende, men også at passe på de naturværdier, der får de besøgende til at vælge Stevns Klint som deres destination. Gennem et strategisk fokus på bæredygtig turisme skal klinten blive en attraktion i verdensklasse og i sidste ende løfttestang for hele Stevns Kommune.

Kriterium 3

“De fysiske projekter skal være bæredygtige, arkitektonisk indpasset og opført under særlig hensyntagen til den omkringliggende natur og landskab.”

Besøgscenteret skal placeres i Boesdal og skal afspejle arkitektur i verdensklasse, der med respekt for stedet og naturen indpasser sig i det særlige landskab og frem-

hæver områdets særlige karakter og historie. Centeret skal tydeligt kommunikere relationen til klinten og understøtte kalkbruddet som et unikt naturområde med fokus på verdensarven og stedets øvrige aktiviteter og fortællinger. Der er mulighed for at etablere en eller flere bygninger, som ikke må være højere end de eksisterende, men evt udnytte Fiskelerets placering ca. 8 meter under terræn.

I Højerup styrkes det fine landsbymiljø med små, arkitektoniske greb af højeste kvalitet og gennem en opgradering af miljøet omkring klinten og Højerup Gamle Kirke.

Der skal afholdes en arkitektkonkurrence, der formgiver besøgscenteret i Boesdal og den arkitektoniske bearbejdning af Højerup og skaber et sammenhængende visuelt og æstetisk koncept, der underlægger sig landskabet og tilgængeliggør og styrker attraktionerne – med respekt for den klint, der i første omgang gør stedet værd at besøge.

På næste side gennemgås de konkrete elementer, der ansøges om. Med orange stilplet linje er angivet de felter, der arbejdes inden for. Punkterne beskriver de planlagte indgreb. Den konkrete placering af de arkitektoniske indgreb og den endelige beslutning om skala og karakter af de arkitektoniske elementer vil ske i dialog med relevante myndigheder, herunder Naturstyrelsen.

Højerup: elementer, som indgår i ansøgning om ophævelse af strandbeskyttelseslinjen

- 1) Styrkelse af Højerup Bygade som rygrad og omdrejningspunkt for stedets attraktioner
- 2) Omlægning af parkeringsplads og ankomst
- 3) Etablering af nye faciliteter til formidling, madpakkehus mm.
- 4) Etablering af ny naturlegeplads i eksisterende beplantning
- 5) Omlægning og styrkelse af stier som fører til klinten og trappestien
- 6) Renovering og fornyelse af trappen ned til klinten, havet og Fiskeleret
- 7) Etablering af plateau og trapper, der øger tilgængelighed og oplevelsen af klinten og Fiskeleret
- 8) Styrkelse af udsigtspunkt oppe på klinten

Boesdal: elementer, som indgår i ansøgning om ophævelse af strandbeskyttelseslinjen

- 1) Omlægning af parkeringsplads og ankomst i højt liggende niveau omkring Boesdalsvej
- 2) Etablering af ny hovedsti udformet som en tidslinje, som fører fra parkering ned til besøgscenteret
- 3) Udformning af "museumslaget" i bundet af kalkbruddet, som skal indeholde nyt besøgscenter i en til flere bygninger, samlet på en ny bearbejdet flade, der knytter den bevaringsværdige Pyramide sammen med de nye bygninger og funktioner omkring besøgscenteret
- 4) Etablering af en formidlende legeplads, der tager afsæt i stedet og fortællingerne fra 65 mio. år siden
- 5) Reetablering af en historisk landgangsbro, som skal styrke adgangen til havet og oplevelsen af klinten for enden af hovedstien
- 6) Etablering af trappe og udsigtspunkt mellem besøgscenteret og havet, som skal styrke oplevelsen af det kuperede industrilandskab og styrke udsigten til Møns Klint og det omgivende flade landbrugsland

2

STEVNS' STYRKER OG SVAGHEDER

STYRKER OG SVAGHEDER

Som afsæt for den videre analyse er der udviklet en SWOT analyse for Stevns Kommune.

STYRKER	SVAGHEDER
<ul style="list-style-type: none"> / UNESCO udnævnelse / Kompetent museum / Natur og kulturhistorie / Ildsjæle / Nærhed til København / Iværksættere / Uberørthed / Politisk fokus 	<ul style="list-style-type: none"> / Svag infrastruktur / Lille turismesektor / Lokal uenighed/splittelse / Lille kendskab til Stevns i omverden / Få arbejdspladser / Få forandringsagenter
MULIGHEDER	TRUSLER
<ul style="list-style-type: none"> / At få sat Stevns på landkortet hos turister og potentielle beboere / Bosætningspotentiale: Ny infrastruktur til København kan tiltrække pendlere / Udnytte positiv udvikling i turismen / At koble Stevns potentialer og løfte kommunen som en helhed 	<ul style="list-style-type: none"> / Urbanisering/raflytning fra kommunen – manglende evne til at fastholde beboere / Stort antal besøgende slider på attraktionen (natur, uberørtheden) / Manglende enighed om forandringer/vision

IDE: BESØGSCENTER STEVNS KLINT

IDÉ

Stevns Klint er en 15 km lang attraktion med et væld af muligheder for oplevelser. Men der er i dag ikke et entydigt sted at starte sin fortælling og få viden om klinten i dag, og den eksisterende formidling af klinten står ikke mål med potentialet i stedet og verdensarven.

Bæredygtig turisme står centralt i Stevns Kommunes turismepolitiske redegørelse for 2015-2020, der forventes godkendt i løbet af foråret 2015. Redegørelsen pointerer, at Stevns Klint skal tiltrække turister fra hele verden, men at den øgede turisme må ikke belaste værdier i Stevns Klint, skal ske under hensyntagen til lokalbefolkningens generelle trivsel og skal forankres lokalt.

Dette oplæg anbefaler et koncept, der udvikler Boesdal til at være det primære ankomst- og formidlingssted for Stevns Klint, men samtidig peger på nødvendigheden i at styrke det fine landsbymiljø i Højerup, der også fremover vil tage imod mange besøgende. Med den synergi, der opnås ved at skabe ét projekt med to arkitektoniske greb,

styrkes formidlingen af klinten, samtidig med at de besøgende guides ud i det landskab, det hele handler om.

Konceptet peger også på, at besøgscenteret skal skabe værdi både for besøgende udefra, men at besøgscenteret i høj grad også er til for lokale beboere.

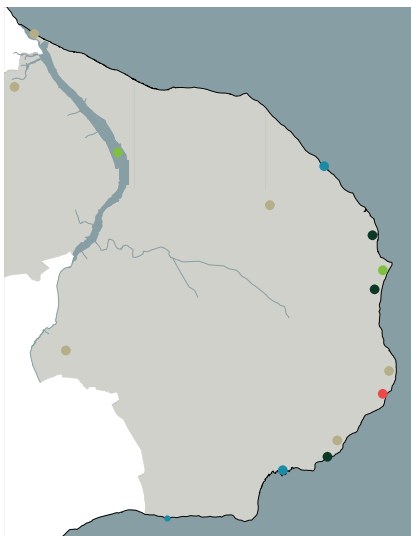
Perler på en snor

Fra Rødvig i syd til Bøgeskov i Nord

Oplevelsen af klinten skal styrkes med afsæt i princippet om at tage udgangspunkt i stedet. Hvad enten man kommer for at opleve geologien på klinten, for at vandre, fiske eller lære om den kolde krig, rummer klinten specifikke attraktioner, der kan støtte op om interesse og oplevelse.

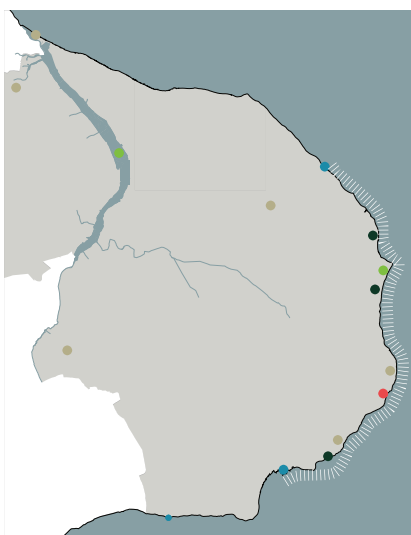
VERDENSARV SOM LØFTESTANG

Idé

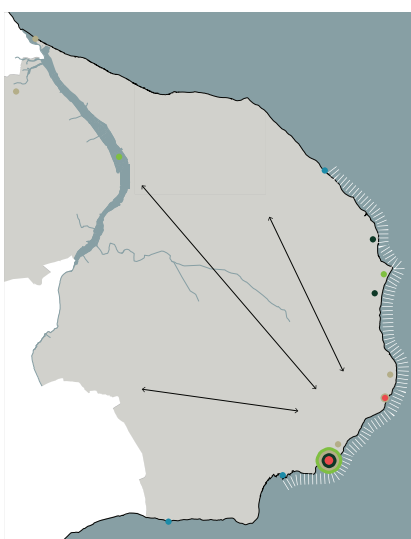
STEVNS I DAG

Kommunen har mange forskelligartede attraktioner, som ligger fordelt langs kysten og i resten af kommunen.

VERDENSARV

Stevns Klint som verdensarv forbinder mange af kommunens attraktioner som perler på en snor langs kysten.

STEVNS OG ET BESØGSCENTER

Med afsæt i verdensarven skal et nyt besøgscenter i Boesdal fortælle den fascinerende historie om Fiskeleret, samtidig med at kommunens øvrige attraktioner synliggøres og formidles.

Et nyt besøgscenter i Boesdal bliver en ny dynamo og startpunktet for de mange oplevelser på Stevns.

- Havn
- Natur
- Geologi
- Råstof
- Kulturhistorie

ROLLEFORDELING

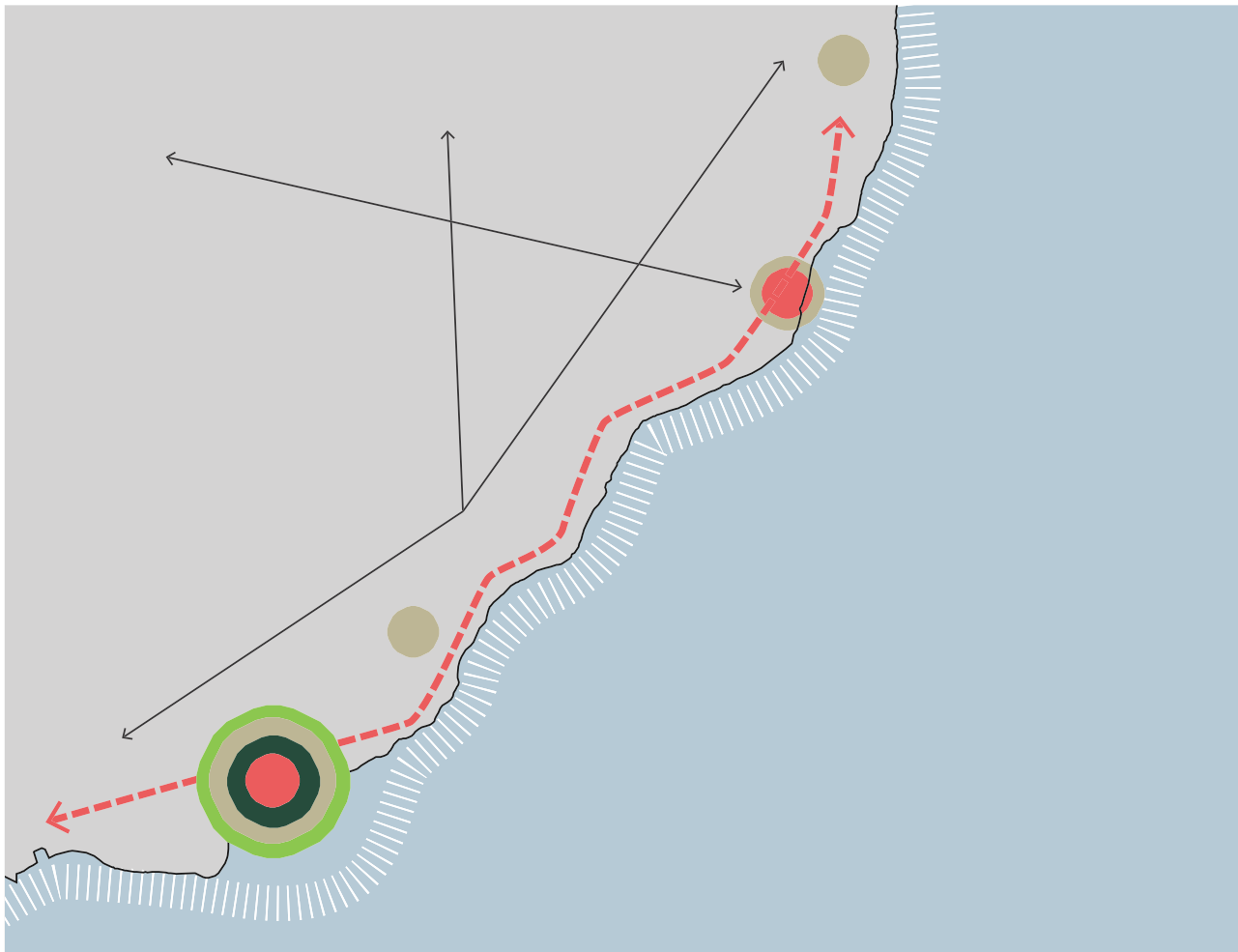
Besøgssteder langs klinten

Boesdal er udgangspunktet for Stevns Klint og for formidlingen af verdensarven, men Stevns Klint rummer som nævnt en række attraktioner – som perler på en snor. Det samlede koncept for oplevelsesmuligheder og formidling på besøgsstederne bygger på de enkelte lokaliteters særlige karakteristika og potentialer, hvor Boesdal og Højerup er centrale. Det har ført til følgende forslag vedr. rollefordeling mellem besøgsstederne og det enkelte steds særlige formidlingsmæssige 'speciale':

- / **Rødvig:** Udgangspunkt og primært støttepunkt for turismen på Stevns Klint, da der her er overnatningsmuligheder og information, ligesom jernbanen forbinder byen med Køge og Hovedstaden. Fiskeri- og lystbådehavnen har et levende kulturmiljø, ligesom der er restauranter og mindre butikker. Der er desuden igangsat projekter, der skal gøre havnen endnu mere attraktiv for erhvervsdrivende, børnefamilier og lystbådesejlerne.
- / **Boesdal:** Stedet, hvor det nye besøgscenter skal ligge. Det er det centrale fortællested og udgangspunktet for et besøg på Stevns Klint og verdensarvsområdet. Herfra kan de besøgende ledes videre til de øvrige seværdigheder via bus, båd, cykel eller på gåben ad trampestien. (Center for events og større arrangementer)
- / **Stevnsfort:** Det centrale formidlingssted for koldkrigshistorien. Qua dets nærhed til besøgscentret i Boesdal vil der være en spill-over effect af besøgende og en deling af besøgscentrets faciliteter. Besøgende på koldkrigscentret er dog ikke afhængige af besøgscentret i Boesdal.
- / **Højerup:** Her ses det klassiske og billedskønne Stevns Klint, og her kan man observere Fiskeleret i sin naturlige forekomst. I Højerup oplever man landsbyidyl og

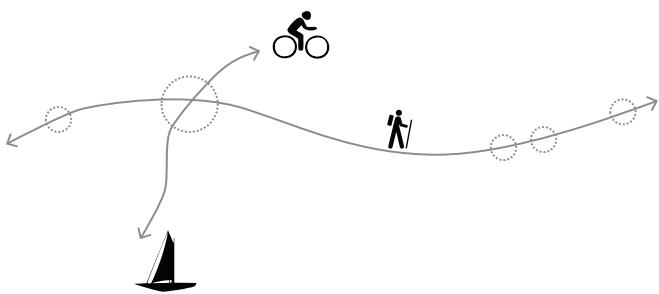
klintens konstante forandringer, som gjorde at Højerup Gamle Kirkes kor i 1928 skred i havet, og man finder det sted, hvor geologen Alvarez tog den prøve af Fiskeleret, der skulle gøre Stevns Klint til verdensarv. Ved Højerup er der en fantastisk udsigt over klinten og en idyllisk mindelund.

- / **Stevns fyr:** To fredede fyrtårne er med deres 41 meter over havets overflade Stevns højeste punkt. Her kan man nyde den enestående udsigt. Stedet rummer fortællingen om Stevns søfartshistorie ligesom det har været en del af Københavns luftforsvar.
- / **Stevns Kridtbrud:** Erhvervsmæssig udnyttelse af Stevns Klint som levende og aktiv kulturarv. Der brydes dagligt ca. 1000 tons kridt, der udskibes direkte fra anløbsbroen. Der er ingen offentlig adgang.
- / **Mandehoved:** Det primære naturformidlingssted til at se fugle, bl.a. vandrefalke og store fugletræk om foråret og efteråret. Her er en tidligere kasserne og soldaterhjem fra den kolde krig samt Stevns Naturcenter, der har møde- og undervisningsfaciliteter, udstilling og overnatning – det eneste større overnatningssted i selve klinteområdet.
- / **Holtug Kridtbrud (og Kulsti Rende):** Primitive besøgsområder med geologisk og naturmæssigt kvaliteter – specielt som 'menneskeskabt natur'. Kridtbruddet er Natura-2000 område, hvor man kan se fredede salamandere og frøer i vandhullet samt gå på jagt efter fossiler. Stedet er populært blandt klintens mange lystfiskere.
- / **Bøgeskoven, Bøgeskov Havn og Magleby Skov:** Klintens nordlige grænse, en ukendt perle, der emmer af nostalgi. Én af Stevns bedste badestrande og den lille lystbådehavn med et hyggeligt traktørsted.

ØVERST: BESØGSCENTER I BOESDAL

Boesdal skal styrkes som startpunkt og omdrejningspunkt for fortællingen om verdensarven, naturen og kulturhistorien. Højerup skal bevares og styrkes som landsbyen, hvor man opdagede Fiskeleret. Både Boesdal og Højerup skal tilgås med respekt for de eksisterende værdier og stedbundne kvaliteter, så der tilsammen skabes en synergi mellem de forskellige perler langs Stevns Klint.

TIL VENSTRE

Et nyt besøgscenter skal forbinde kommunens attraktioner og være omdrejningspunkt for gående, cyklende og sejlede gæster, som vil opleve klinten, naturen og kulturhistorien.

ET BESØGSCENTER - TRE KERNEFUNKTIONER

Stevns Klint tilbyder en enestående natur, og har længe tiltrukket mennesker på grund af netop naturen. I dag møder mange gæster dog klinten uden at kende til historien om verdensarven, der ligger gemt i Fiskeleret, eller de kan have svært ved at finde tilstrækkelig viden på stedet.

Besøgscenter Stevns Klint skal være det sted, der byder de besøgende på Stevns Klint velkommen. Det skal være et sted, der åbner historien og oplevelsen af verdensarven på Stevns Klint. Besøgende skal inviteres indenfor – og guides ud igen, klædt på til at møde de oplevelser, der venter langs klinten.

Med en stærk formidlingsmæssig og arkitektonisk profil og et bæredygtigt forretningsgrundlag skal centeret være et led i at opleve verdensarven som en unik fortælling for Stevns Klint. Men centeret skal også være med til at danne nye forestillinger om og forventninger til Stevns, så det udover at associeres med verdensarv, også printes ind i danskernes bevidsthed som et af landets smukkeste og mest unikke naturområder.

Tid til at være sammen, fordybelse, forundring, nærvær, samt muligheder for leg og læring er nøgleord for de besøgende og besøgscenteret understøtter dette gennem sammentænkning af resten af Stevns attraktioner, som er med til at sikre gode oplevelser for en bred målgruppe.

Besøgscenter Stevns Klint skal prioritere formidlingen af klintens mange fortællinger. Besøgscenteret skal koncentrere sig om den centrale fortælling, som omhandler Fiskeleret og historien om asteroidenedslaget for 65 mio. år siden, der kan aflæses i klinten den dag i dag. Men andre lokale fortællinger kan trækkes frem som supplement til hovedfortællingen om klintens geologi, og aktiveres desuden på relevante attraktioner langs klinten.

STARTEN PÅ VERDEN SOM VI KENDER DEN I DAG / KLINTENS GEOLOGI

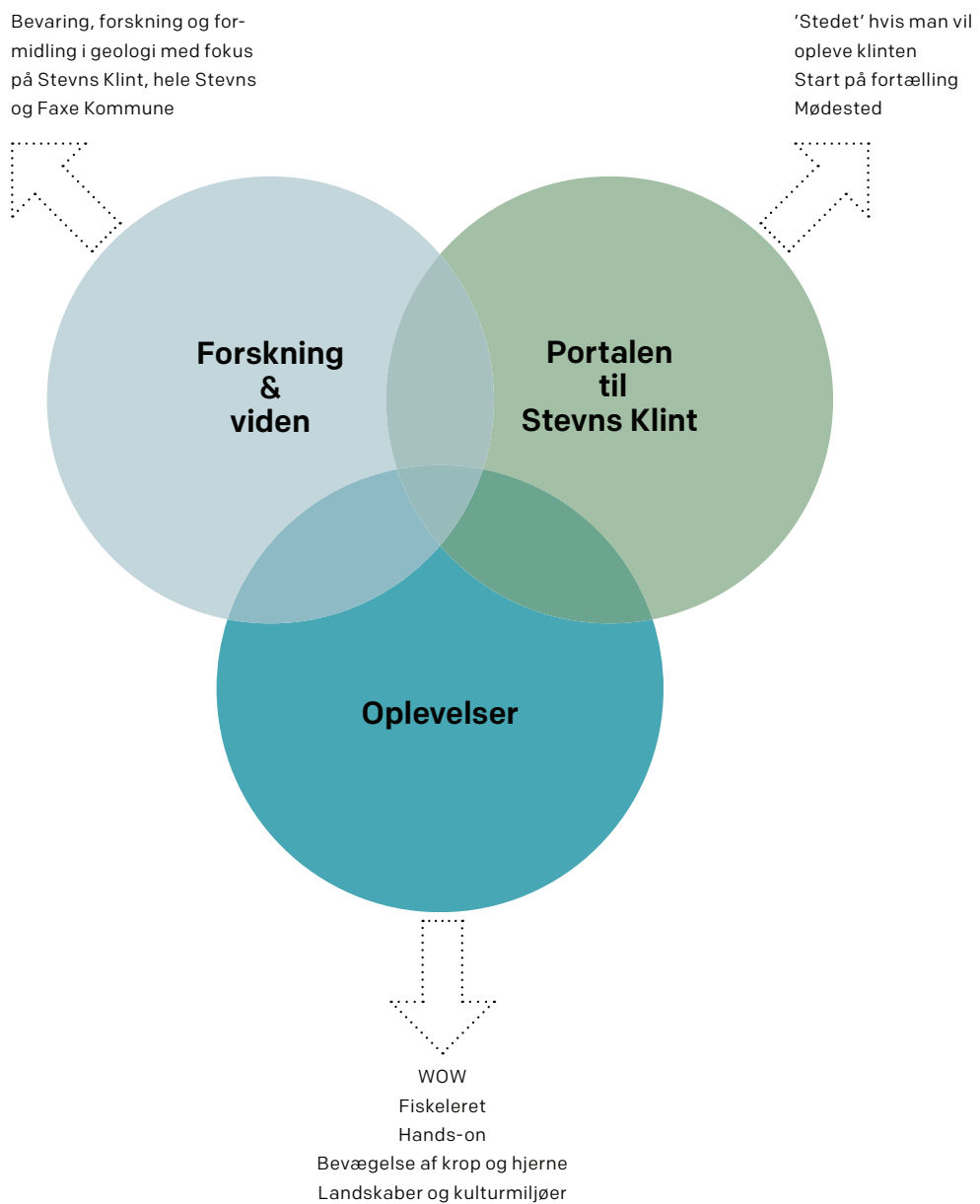
**Kalkens
kulturhistorie**

**Stevns
kulturhistorie**

**Den
kolde krig**

**Den levende
natur**

Formidlingscenteret skal prioritere sin formidling og primært formidle fortællingen om starten på verden som vi kender den i dag gennem klintens geologi. Men besøgscenteret kan også aktivere fortællinger fra resten af kysten gennem midlertidige udstillinger, events, samarbejder mm.

Figur: Besøgscenterets tre kernefunktioner

Tre kernefunktioner

Besøgscenter Stevns Klint har tre kernefunktioner. Det skal være et sted for *forskning og viden*, en *portal til hele Stevns Klint* og et sted med *oplevelser* for alle besøgende.

Portalen til Stevns Klint

Besøgscenteret i Boesdal er første stop for oplevelsen af Stevns Klint og et centrum for Stevns' mange oplevelser. Besøgscenteret er i sig selv en arkitektonisk attraktion, der byder velkommen til klinten og fungerer som et var-tegn for Stevns. Besøgende skal ikke være i tvivl om, at hvis man vil opleve Stevns Klint, er besøgscenteret et uomgængeligt *must*.

Besøgscenteret er en portal, der tiltrækker besøgende og guider deres oplevelse af klinten – både fysisk og mentalt. Besøgscenteret skal være udgangspunkt for den naturo-oplevelse, som i bund og grund er gratis, men også svært tilgængelig rent formidlingsmæssigt; det utrænede øje vil ikke kunne læse de fantastiske fortællinger ud af klinten uden en basal viden. Derfor skal besøgscenteret tilbyde den viden, der er nødvendig for at kunne begribe Fiskeleret, klintens historie og det omgivende landskab. I et længere tidsmæssigt perspektiv kan besøgscenteret tænkes som turistmæssig portal til hele Stevns.

Besøgscenteret skal være et kulturelt samlingspunkt for lokale beboere, der kan mødes og gøre brug af centerets tilbud og bruge det som udgangspunkt for oplevelser i det omkringliggende landskab.

Forskning og viden

Det er den unikke forekomst af det sjældne Fiskeleret, der har sikret Stevns Klint plads på UNESCOs liste over verdensarv. Fiskeleret gør Stevns Klint til et helt unikt sted i en faglig geologisk kontekst og tiltrækker en faglig målgruppe af geologer med interesse for de fund, der er gjort på klinten. Besøgscenteret skal favne den faglige målgruppe ved at give dem anledning til at udøve deres forskning i autentiske rammer i besøgscenteret, med klinten

lige udenfor. Forskerne skal kunne bruge besøgscenteret som et arbejdssted, men skal samtidig indgå i et samarbejde om at formidle deres arbejde og resultater for de besøgende. For det er netop den pædagogiske formidling af viden om klinten, der klæder de besøgende mentalt på til oplevelsen i landskabet.

Besøgscenteret skal samtidig være hjemsted for Østsjællands Museum, som har deres daglige gang på stedet. Udover at skabe liv på stedet sikrer museets tilstedeværelse en nærhed mellem forskere og besøgende og en formidling af de forskningsmæssige processer og resultater i et sprog, som kan forstås af en bred målgruppe.

Oplevelser

Et besøgscenter i Boesdal skal åbne historien om Fiskeleret, så den abstrakte fortælling bliver levende, gribende og stor-slået. Besøgscenteret skal være en oplevelse i sig selv, både arkitektonisk, men i høj grad også gennem et formidlingsmæssigt greb, der skaber undren, vækker tanker og sætter spørgsmålstejn ved det kendte. Centerets formidling skal aktivere de besøgende og appellere til alle sanser.

Som et supplement til de oplevelser man kan få i udstillingen, skal selve Kalkbruddet i Boesdal aktiveres til gavn for de besøgende. Allerede i dag er Boesdal et yndet rekreativt område for lokale beboere, der dyrker motion, kører mountainbike eller lufter hunden. Kalkbruddet skal derfor bevares tilgængeligt og åbent men skal styrkes med mange flere muligheder for udendørs aktivitet og leg.

I vinterhalvåret skal besøgscenteret også have åbent, men her vil centeret i højere grad fungere som mødested for lokale. Med mulighed for at leje mødelokaler og café til arrangementer skal besøgscenteret fungere som et centralt sted at mødes om foreningsaktiviteter, events og andre aktiviteter, hvor Stevns skal repræsenteres på bedste vis. Gennem en løbende og aktiv udvikling af udstillingerne på stedet og afholdelse af events, kan besøgscenteret skabe oplevelser hele året.

FISKELER OG LAGSERIEN OMKRING DET

Hvad er Fiskeler, og hvorfor er det verdensarv?

I modsætning til hvad navnet antyder, indeholder Fiskeleret meget få fiskerester. Til gengæld rummer Fiskeleret og lagserien omkring det historien om et asteroidenedslag og jordklodens nærdødsoplevelse for 65 mio. år siden, hvor dinosaurerne og store dele af jordens dyre- og planteliv uddøde. Klintens lag giver indsigt i tilstanden både før, under og efter asteroidenedslaget.

Fiskeleret ligger på grænsen mellem Kridttid og Tertiærtid. Det er netop den tid, hvor dinosaurerne uddøde. Omkring år 1980 fandt en gruppe amerikanske forskere med Dr. Alvarez i spidsen, at Fiskeleret på Stevns Klint indeholder store mængder iridium. Iridium er et grundstof, der er sjældent på Jordens overflade, men til gengæld findes i rummet og på asteroider, og derfor måtte det stamme fra en asteroide, som ramte Jorden.

Fundet af iridium i Fiskeleret på Stevns Klint er altså et vidnesbyrd fra historien om dinosaurernes udryddelse, og det har gjort Fiskeleret i Stevns Klint til en del af vores alles verdensarv.

FORRETNINGSIDÉ

Besøgscenteret skal være det naturlige ankomststed for besøgende og det naturlige mødested for lokalbefolkningen.

Forretningsideen beskriver, hvordan besøgscenteret skaber værdi for diverse målgrupper, og hvordan de forskellige grupper giver værdi tilbage til besøgscenteret og lokalsamfundet. Følgende er de primære forventede driftsudgifter og –indtægter:

DRIFTSUDGIFTER
/ Vedligehold af bygningsmasse
/ Lønninger til personale
/ Vedligehold og udvikling af formidling
/ Administration
/ Udvikling

DRIFTSINDTÆGTER
/ Entreindtægter
/ Guideservice
/ Butikssalg
/ Udlejning af mødelokaler
/ Forpagtning af café

Det er forventningen, at besøgscenteret skal modtage et kommunalt driftstilskud for at være økonomisk bæredygtigt.

En must-see attraktion

Besøgscenteret tilbyder en oplevelse til de besøgende, som betyder at besøgscenteret bliver en uomgængelig seværdighed for et besøg på Stevns. Besøgscenteret er en naturlig forlængelse af klintens udnævnelse til verdensarv, og er det åbningstræk, der giver Stevns Kommune en økonomisk effekt af verdensarven.

Museet driver selv museumsbutikken, men forpagter caféen ud. Gennem entreindtægter og indtægter fra butik og cafe bidrager turisterne økonomisk til forretningen.

Et lokalt møde- og aktivitetssted

Udnævnelsen til verdensarv har givet lokal stolthed. Besøgscenteret vil styrke dette og bidrage til en fælles identitet for borgere i Stevns Kommune. Placeringen i Boesdal med de rekreative uderum, Pyramiden i kalkbruddet og det fleksible rum, der kan bruges til kulturelle arrangementer vil gøre centeret til et yndet udflugtsmål for lokalbefolkningen, som kan være med til at fylde fagligt og kulturelt indhold i besøgscenteret.

Der sikres gratis adgang til udvalgte dele af besøgscenteret, ligesom det fortsat vil være gratis at opleve Højerup.

Et kommunalt ikon

Besøgscenteret bliver et ikon for kommunen og sætter Stevns på landkortet. Mødelokalerne fungerer som repræsentationslokaler for kommunen i forbindelse med presse, møder mv. Derudover skaber besøgscenteret værdi ved at varetage forpligtigelsen til at bevare og formidle verdensarven.

Kommunen bidrager med et driftstilskud til centeret, som til gengæld skaber en fælles identitet for lokalområdet og øger turismeudbudet med en forventning om en øget vækst i turismen.

Et fagligt forskningssted

Besøgscenteret sikrer gode rammer for forskning i klintens unikke geologi og bliver et internationalt kendt forskningssted indenfor dette faglige felt. Besøgscenteret giver gode fysiske rammer for forskeren i nærhed til klinten. Omvendt er den aktive forskning med til at skabe fagligt indhold og ny viden i centeret til glæde for de besøgende.

Forretningsidéen er i dette materiale beskrevet på et overordnet niveau og der skal senere udarbejdes en forretningsplan og et driftsbudget for projektet.

Forretningsplanen bør afklare følgende spørgsmål:

- / Hvordan skabes det bedst mulige samarbejde og synergieffekter med øvrige museer og attraktioner i området?
- / Hvordan sikres en fornuftig balance mellem de gratis tilbud og faciliteter som kræver entré?
- / Skal der være særlige fordele for lokale som målgruppe?
- / Hvordan skabes der økonomiske incitamenter til at besøge flere steder på Stevns?
- / Kan der skabes bæredygtig forretning i at styrke forbindelsen mellem Boesdal og Højerup?

I fase 2 udvikles forretningsplan og driftsbudget for besøgscenteret.

MÅLGRUPPER

Med verdensarven følger der en forpligtigelse til at gøre den tilgængelig både fysisk og mentalt for en bred målgruppe. Verdensarven er for alle.

Besøgscenteret skal gøre verdensarven tilgængelig ved at henvende sig til en bred kreds af seks målgrupper. Målgrupperne er baseret på de nuværende besøgende på Stevns, sammensætningen af turismen på Sjælland samt forventninger til fremtidens turisme. De seks målgrupper er *”trofæturister”, børnefamilier, skoleelever, lokale, seniorer samt faglige besøgende.*

”Trofæturister”

Med udnævnelsen til verdensarv har Stevns fået en international anerkendelse. Det er med til at udvide målgruppen, og internationale ”trofæturister” vurderes som en målgruppe, der kan forventes at vokse. Gruppen er i massiv vækst på verdensplan. Det er købestærke internationale turister, som motiveres af at have set attraktionen. De opholder sig i kort tid i Danmark, og det stiller krav til besøgscenteret, som skal kunne facilitere et kort besøg og formidle det absolut nødvendige for at få indsigt i klinten. Trofæturisterne kræver en øget markedsføringsindsats, flersproget formidling, et højt ser-

viceniveau og et samarbejde med turismeaktører andre steder i værdikæden.

Børnefamilier

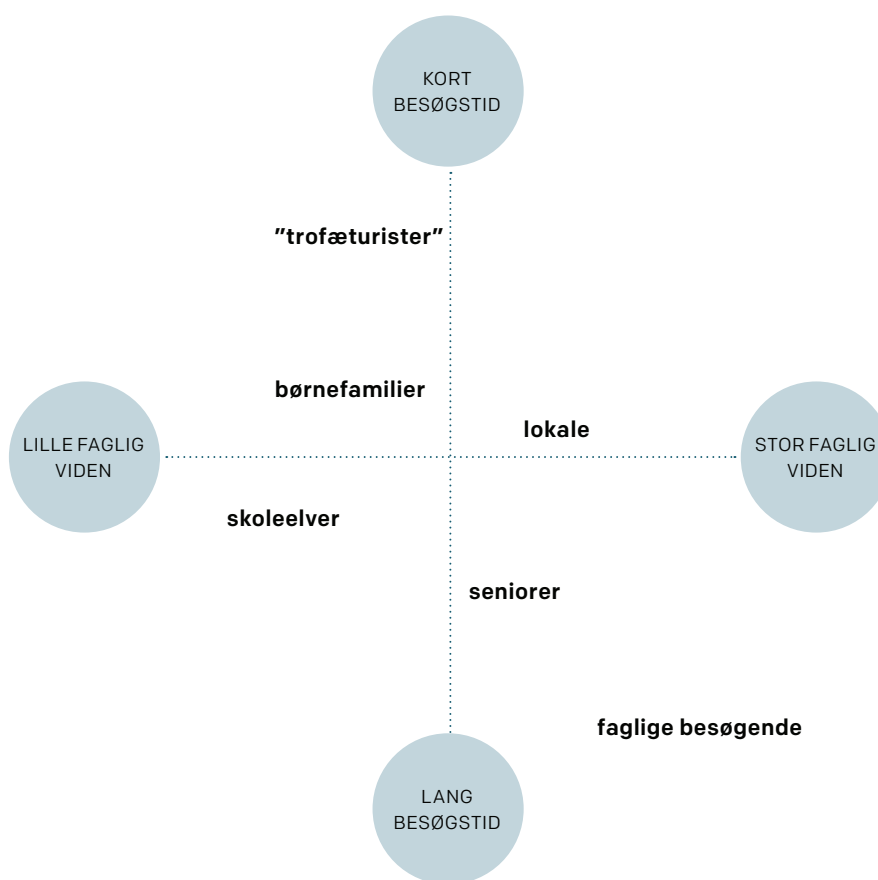
Børnefamilier udgør i dag en stor del af de besøgende på Stevns. For børnefamilier skaber besøgscenteret værdi gennem inddragende familieaktiviteter og engagerende formidling. Børnefamilier vil se besøgscenteret som en naturlig aktivitet i et større oplevelsestilbud på Stevns, som tilbyder attraktioner for hele familien. Udover besøgscenteret vil Stevnsfortet, Højerup og klintens mange andre attraktioner bidrage til en spændende heldagsoplevelse på Stevns.

Skoleelever

På grund af klintens geologiske egenskaber appellerer besøgscenteret til grundskoler og ungdomsuddannelser, hvor en dag på Stevns kan indgå i både historie- og naturvidenskabelige læringsforløb. Skoleklasser vil gøre brug af en levende og personlig formidling og have

VERDENSARV SOM LØFTESTANG

Idé

behov for undervisningsfaciliteter. Samtidig skal hovedudstillingen levendegøre klinten og inddrage elever og studerende.

Lokale

De lokale er en relativt lille målgruppe, men vigtig for at sikre aktivitet året rundt og skabe en opbakning til projektet. Besøgscenteret vil skabe opmærksomhed i lokalsamfundet og være et oplagt besøgsmaal. De lokale har et højt kendskab til klinten og de mange aktiviteter som supplerer hovedfortællingen i centeret vil være med til at skabe aktualitet året rundt.

Seniorer

Seniorer er en målgruppe i vækst og den demografiske udvikling viser, at væksten vil fortsætte. I dag er Stevns og klinten et populært besøgsmaal for seniorer, som ofte ankommer i større selskaber med bus. Seniorer er købestærke, har ofte tid og lyst til fordybelse og det sociale element er vigtigt. Seniorer stiller krav til tilgængeligheden til og

omkring besøgscenteret og er fleksible mht. besøgstidspunkt, hvilket er med til at udvide sæsonen.

Faglige besøgende

Stevns Klint har i mange år været genstand for amatørgeologer, professionelle og forskere. Det forventes, at udnævnelsen til verdensarv vil have en svag til moderat effekt på denne målgruppe, da den i forvejen er bekendt med klintens egenskaber. Besøgscenteret kan danne ramme for formidling og videndeling af klinten og have faciliteter, som understøtter forskning. Desuden skal besøgscenterets hovedudstilling formidle på et fagligt højt niveau og give plads faglig fordybelse for ind- og udenlandske geologer.

Det forventes at besøgscenteret vil besøges af personer i forskellige aldre og med forskellige faglige forudsætninger for at forstå den unikke geologi. Formidlingen skal foregå på forskellige niveauer der tilgodeser de forskellige målgruppers interesse, faglige forudsætninger og besøgstid.

4

PROGRAM OG PLACERING

PROGRAM OG PLACERING

Et fremtidigt besøgscenter på Stevns skal med udgangspunkt i Fiskelerets utrolige historie formidle områdets mange kvaliteter og attraktioner.

Fysisk koncept

Med princippet om at tage udgangspunkt i stedet skal oplevelsen af klinten og formidlingen af områdets attraktioner styrkes ved at etablere et besøgscenter i Boesdal. Samtidig skal Højerup bevares og styrkes som det klassiske sted, hvor videnskabsmændene i sin tid opdagede Fiskelerets særlige fortælling.

To steder – en stærk forbindelse

Boesdal er et tidligere industrilandskab, som ligger tæt på Rødvig og stationen. Området er dramatisk med tydelige

spor af udvindingen af kalk. Boesdal ligger som en naturlig start på klinten i syd og området er stort og robust, så det kan tåle større fysiske forandringer. Højerup er mere sårbart med sin mindre landsbykarakter af gadekær, kirker og Mindeparken helt ude på kanten af klinten.

Tilsammen kan den rette bearbejdning og forandring af de to steder styrke oplevelsen af klinten og områdets forskellige attraktioner.

BOESDAL

Et tidligere industrilandskab med stejle kanter og slyngede stier

HØJERUP

Et kulturlandskab i mindre skala med landsystemning, kirker og Mindepark

BOESDALS KVALITETER

Boesdal er et tidligere industrilandskab på 18ha, der ligger 12-14 meter under den nærliggende Korsnæbsvej. Landskabet er dramatisk med stejle kanter, forskellige niveauer og lange kig ud over havet og det flade landbrugsland.

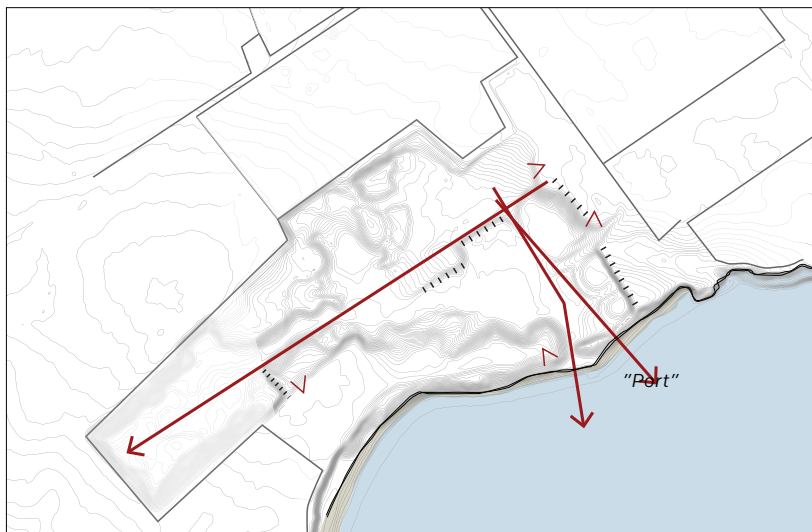
Indenfor området i Boesdal er terrænet varieret med mindre bakker, huller og bunker af sten. I bunden af området er der en unik kontakt til havet og klinten gennem en menneskeskabt "port" ud til et tidligere udskibningssted. Områdets beplantning er præget af vild vegetation, som langsomt har indtaget stedet i takt med at maskinerne har forladt området. Nutiden og dagligdagen er en del af det øverste niveau, mens fortiden og det rekreative friluftsliv opleves indenfor Boesdals markante vægge. Terrænets opdeling og systematik skal bruges i det fremtidige koncept for disponeringen af området.

Ankomsten til området sker i dag fra Korsnæbsvej via Boesdalsvej, som er et regulært system af asfaltveje. Nede i kalkbruddet er der i dag et slynget system af kalk- og grusstier, som gennemvæver hele området, og som også i fremtiden skal indgå i besøgscenterets aktiviteter og tilgængelighed. Trampestien, som er den centrale forbindelseslinje mellem klintens attraktioner, går ligeledes gennem Boesdal. Fra det øverste liggende område går en asfaltsti ned til bunden af området og forsætter videre ud til vandet som en grussti. Denne linje er vigtig også for den

fremtidige disponering af området, da den skaber en særlig kontakt til havet og et fremtidigt besøgscenter.

Der er få men markante bygninger tilbage i Boesdal – dels den store "Pyramide" som er 3000m² stor og 25m høj. Toppen af bygningen kan ses fra Korsnæbsvej og er i dag et vartegn for området. Oppe på kanten af kalkbruddet står resterne af to kalkovne med tilhørende skorstene som tydelige levn fra industrihistorien i området. Tilsammen er de to bygningselementer vigtige i den fremtidige disponering af området, og de bør indgå som bevaringsværdige strukturer.

Boesdal er beliggende inden for strandbeskyttelseslinjen, og store dele af området er §3. Der findes i dag flere faciliteter i området, som også fremadrettet skal indgå i området i bevaret eller fornyet tilstand. Samlet set har Boesdal en helt særegen karakter og kvalitet, som giver området et stort potentiale til at rumme et fremtidigt besøgscenter med tilhørende aktiviteter. Boesdal er robust, menneskeskabt og det har en stor skala, der kan rumme nuværende behov såvel som fremtidige ønsker og krav til et besøgscenter.

TERRÆN OG KIG

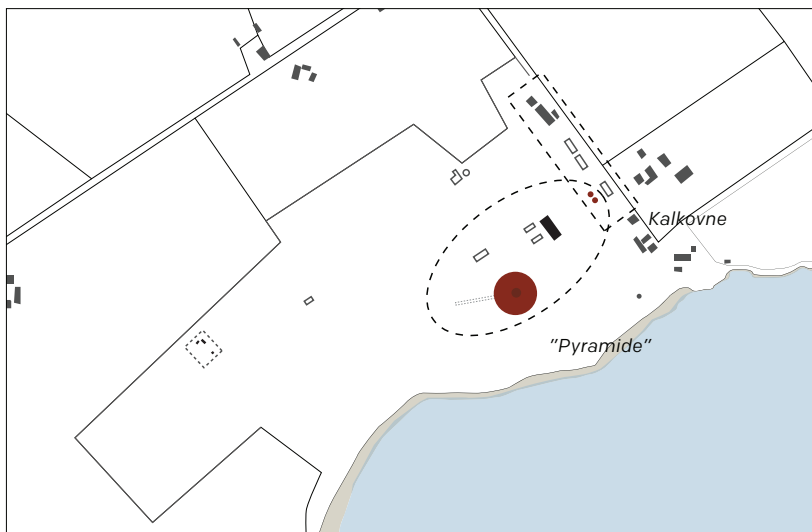
Boesdal er karakteristisk med sine stejle kanter, mange terrænforskelle og lange kig fra de højtliggende punkter. Det tidligere kalkbrug ligger 12-14m under det omliggende landskab og skaber et selvstændigt, afgrænset sted tæt på havet, klinten og Rødvig.

Fra bunden af kalkbruddet er der adgang til kysten gennem den menneskeskabte "port". Boesdal har et helt særligt landskab, som kan skabe spektakulære rammer for et besøgscenter.

TILGÆNGELIGEHD & FORBINDELSER

Korsnæbsvej og Boesdalsvej ligger oppe i niveau og forbinder området med resten af kommunen. Nede i området er et slynget system af stier. Trampestien forbinder Boesdal med Rødvig i syd og Stevnstortet i nord

BYGNINGER

Der har tidlige været flere industribygninger i og omkring kalkbruddet. I dag står den markante "Pyramide" og de gamle skorstene tilbage som bevaringsværdige strukturer, der skal indarbejdes i den fremtidige plan for et besøgscenter.

Den bevaringsværdige "Pyramide"

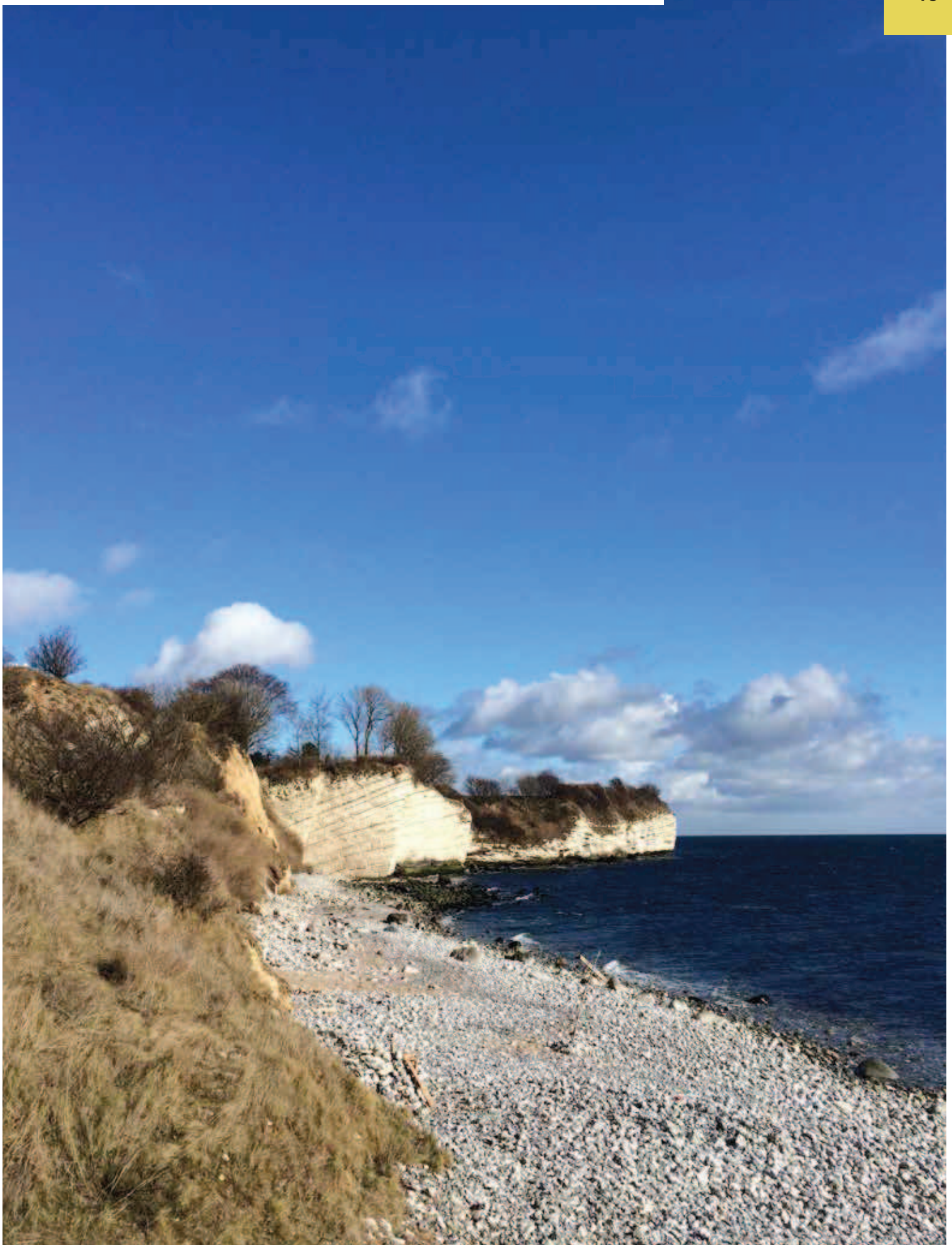
De bevaringsværdige skorstene

Kig ud gennem "porten"

Støjle kanter og slyngede stier

BOESDAL – PORTEN TIL STEVNS

Boesdal skal styrkes som det centrale besøgssted for Stevns Klint, som klæder den besøgende på til at opleve klinten og verdensarven på Stevns.

Med afsæt i Boesdals landskabelige kvaliteter skal det fremtidige koncept for disponeringen af området indpasse sig landskabet og stedets særlige kvaliteter. De terrænmæssige muligheder skal bruges til at strukturere ankomsten, besøgscenteret og de tilhørende aktiviteter.

Ankomsten ligger på øverste niveau omkring Boesdalsvej og kalkovnene. Området skal fungere som parkeringsplads og start på oplevelsen. Ankomstområdet råder over ca 180 parkeringspladser. Her begynder fortællingen for den besøgende, inden man "dykker ned" i historien om verdensarven og Stevns Klint. De 180 parkeringspladser vurderes at kunne opfylde besøgscenterets almindelige behov, men der bør udlægges en P-bufferzone i nærheden, der kan aflaste parkeringspladsen ved større events.

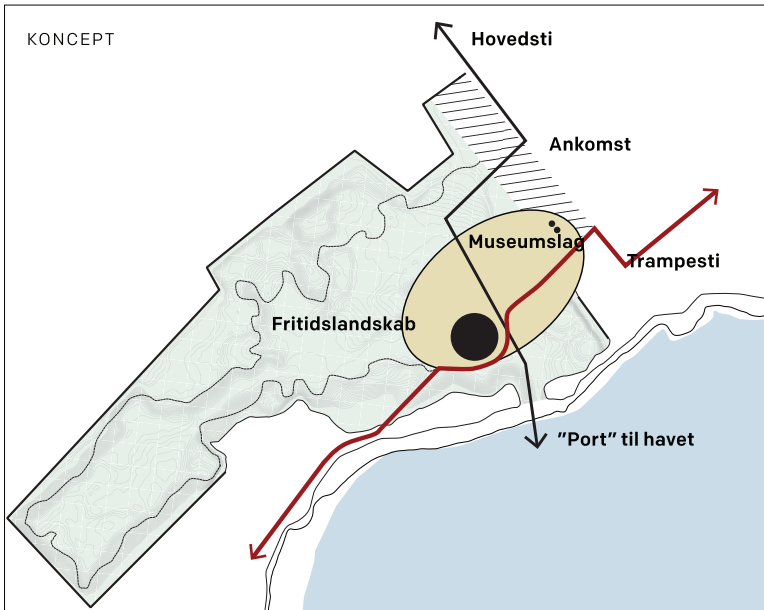
Hovedstien – er udformet som en tidslinje, der fører de besøgende fra ankomsten ned til besøgscenteret og videre ud til havet. Stien markerer rejsen fra nutiden til dengang asteroiden ramte jorden og fortællingen om Fiskeleret begyndte. Hovedstien skal primært være for gående, samtidig med at den skal fungere som tilkørselsvej, afsætning mm. ved besøgscenteret. Hovedstien slutter som en enkel bro ude i vandet – en bro som tager afsæt i historien, men tilføjer nye muligheder for at få adgang til vandet, opleve klinten fra vandsiden og styrke muligheden for at komme til området fra vandsiden.

Museumslaget ligger på området nederste niveau. Her er markeret et større område, hvor det nye besøgscenter med tilhørende café og terrasse skal indpasse sig i landskab, eksisterende bygninger, trampestiens snoede forløb og hovedstiens lige forløb fra ankomst til hav. Museumslaget er det primære formidlingssted og omdrejningspunktet for formidlingen og oplevelsen af klinten og området.

Besøgscenteret skal med sin arkitektur og indretning styrke fortællingen om Fiskeleret og Stevns Klint som en enestående naturoplevelse. Besøgscenteret skal afspejle arkitektur i verdensklasse, der med respekt for stedet og naturen indpasser sig i det særlige landskab og fremhæver områdets karakter og historie. Centeret skal tydeligt kommunikere relationen til klinten og understøtte kalkbruddet som et unikt naturområde med fokus på verdensarven og stedets øvrige aktiviteter og fortællinger. Der er mulighed for at etablere en eller flere bygninger, som ikke må være højere end de eksisterende, men evt udnytte Fiskelerets placering ca. 8 meter under terræn. Tæt ved besøgscenteret og porten til havet etableres en formidrende legeplads, der henvender sig til børnefamilier, skoler og andre institutioner - både lokale og udfrakommende. Legepladsen er en ekstra aktivitet, der gør Boesdal til et attraktivt sted at starte eller pause sin oplevelse på Klinten.

Mellemniveauet som ligger mellem ankomsten og museumslaget er det tilgængelige fritidslandskab som løbere, hundeluftere, og brugere af shelterplads fortsat kan drage nytte af. Mellemniveauet skal som udgangspunkt ikke ændres væsentlig i forhold til idag, og eksisterende aktiviteter som Pinsegudstjeneste mm skal fortsat kunne lade sig gøre i Boesdal.

Rundt omkring i Boesdal, hvor terrænet tillader det, skal der på sigt etableres udkigsposter og trapper, så samspillet mellem oppe og nede udnyttes. Det er ønsket, at besøgscenteret med sin placering i Boesdal skaber et nyt mødested for beboere, turister, forskere m.fl., der ud over selve formidlingen kan få gavn af områdets mange aktiviteter og funktioner. Dermed er besøgscenteret og kalkbruddet med til at styrke oplevelsen af Fiskeleret og Klinten og fungere som centrum for hverdagslivet på Stevns.

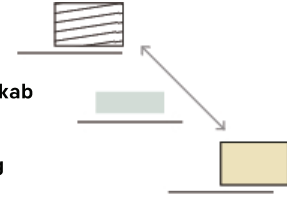

KONCEPT

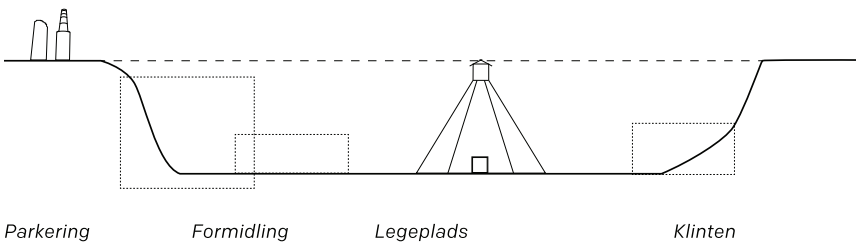
Ankomst

Fritidslandskab

Museumsbygning

Besøgscenteret placerer sig mellem hav, klint, Pyramiden og ankomst som det naturlige centrum i Boesdal. Selve besøgscenteret støttes op af små, arkitektoniske greb i landskabet i form af udsigtssteder, sti og landgangsbro.

Det varierende terræn skal diktere planlægningen af stedet, og give rammerne for den fremtidige arkitektur, materialer og indretning. Det nye besøgscenter kan være én eller flere bygninger, der indpasser sig landskabet. Bygningerne må ikke stikke op af kalkbruddet, men evt. krage sig ind eller ned i landskabet som en del af formidlingen af stedet.

REFERENCER

Nyt besøgscenter som indpasser sig landskabet

Leg og bevægelse i landskabet

Trappe oppe og mellem

Stedbundne kvaliteter og materialer

Formidlende legeplads

Robust og enkel bro, som skaber adgang til vandet og mulighed for at opleve klinten fra vandsiden

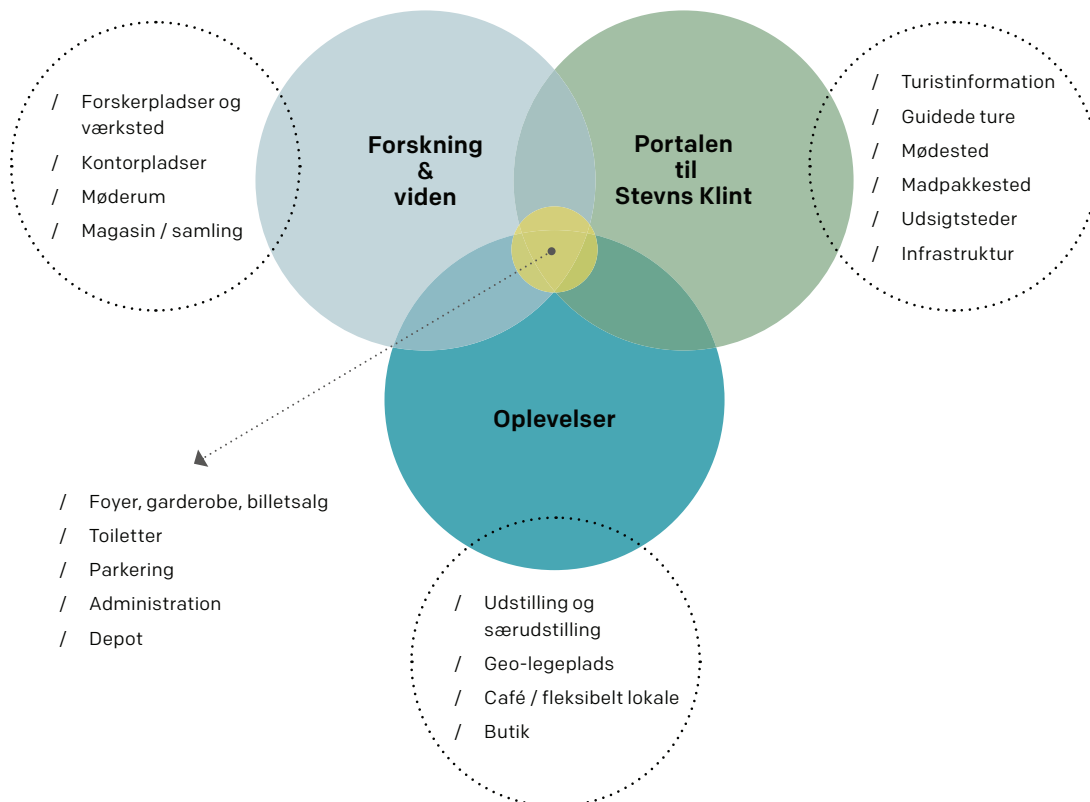

AKTIVITETER OG FUNKTIONER

Besøgscenteret i Boesdal skal have en klar designmæssig og arkitektonisk identitet, der går igen i alle centerets aktiviteter såvel som aktiviteter, der foregår andre steder på klinten.

Boesdal som placering giver mulighed for på sigt at skalere besøgscenteret og tilføje nye elementer i takt med at projektet udvikler sig, men for at sikre en realistisk realisering og drift, er der fokuseret på etablering af de

funktioner og faciliteter, der er afgørende for at få et besøgscenter til at skabe værdi nu. Besøgscenteret bør som videns- og formidlingscenter, portal og oplevelsessted rumme følgende aktiviteter og funktioner:

Figur: Behov for faciliteter

Udstilling

Besøgscenteret skal som en helt afgørende funktion tilbyde en permanent udstilling om Fiskeleret og UNESCO Verdensarven. Udstillingen skal være af højeste internationale standard, og præsenteres på en måde, der gør historien vedkommende for alle besøgende. Udstillingen skal være stor nok til at kunne rumme den spektakulære historie og give plads til armbevægelser hos udstillingsdesigneren, men ikke være større, end at de besøgende også har overskud til at opleve selve klinten efter besøget.

Udstillingsrummet skal indrettes fleksibelt, så det kan rumme større events, der relaterer sig til besøgscenterets formål eller på anden måde støtter op om kommunens udvikling.

Foruden hovedudstillingen skal der være mulighed for skiftende særudstillinger i et fleksibelt rum, hvor kulturhistorie, lokal flora og fauna samt koldkrigshistorien kan formidles. Dette sikrer løbende relevans for genbesøgende, herunder særligt lokale og regionale besøgende.

Café og butik

Besøgscenteret skal have en café og butik af høj kvalitet men enkel karakter, der tilfredsstiller et konkret behov hos de besøgende og udvider museets indtægtsgrundlag. Caféen giver mulighed for hvile og ophold for de besøgende, før eller efter de har været i udstillingen eller på ture i landskabet. Caféen skal indeholde fleksible muligheder for - sammen med det fleksible udstillingsrum - at kunne rumme arrangementer og konferencer i forskellige skala. I forbindelse med caféen bør der skabes plads til udendørs siddepladser og læ for vinden. Caféen service-rer også besøgende ved Stevnfortet, der ikke tilbyder forplejning.

Foyer, basal turistinformation og guideservice

Besøgscenteret rummer en relativt stor foyer, der giver en fornemmelse af at være et lille menneske i den store sammenhæng. Oplevelsen starter allerede her og ansporer besøgende til at se udstillingen. Det er vurderingen, at en stor del af de besøgende i området vil se udstillingen, og der skal være let og direkte forbindelse mellem indgangs-partiet og udstillingen – både fysisk og visuelt.

Kontor, møde, undervisning og forskerfaciliteter

Østsjællands Museums administration integreres i besøgscenteret. De ansatte står for at drive dele af centerets aktiviteter og bidrager samtidigt med et livligt forskningsmiljø, der skaber aktivitet i bygningen året rundt. Besøgscenteret skal desuden rumme fleksible møde- og undervisningsfaciliteter, der kan bruges til arrangementer på stedet af museets ansatte, skoleklasser, lokale foreninger, erhvervslivet eller lokale politikere, der kunne bruge stedet som et fysisk vartegn for kommunen. Desuden etableres et forskerværksted.

Depot og opbevaring

Der etableres faciliteter til den nødvendige opbevaring.

Udearealer

Udearealerne omkring besøgscenteret skal aktiveres. Der etableres en legeplads, der aktiverer fortællingen om klinten på en anden måde end udstillingen, med fokus på besøgscenterets målgruppe af familier med børn og skoleelever. Der etableres også en landgangsbro, der giver besøgende anledning til at opleve klinten - og måske ankomme - fra vandsiden. Legeplads og landgangsbro skal være del af arkitektkonkurrencen sammen med besøgscenteret, så de får høj arkitektonisk standard og innovativ karakter.

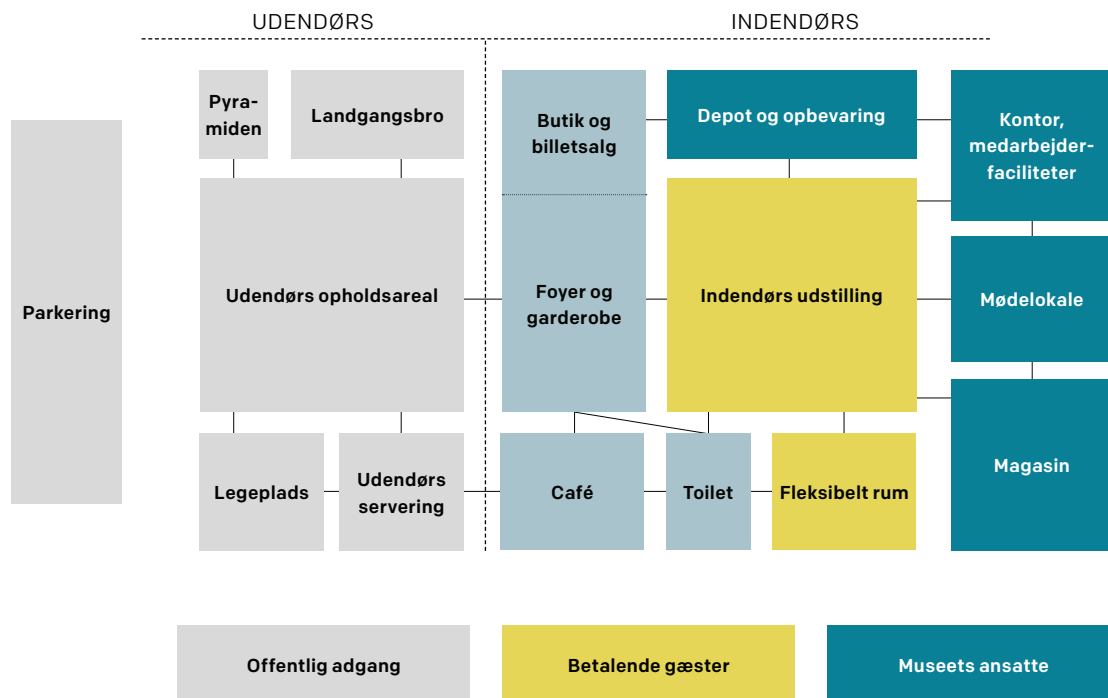
Størrelse

Besøgscenteret bør have et samlet indendørs areal på max. 1500 m² svarende til 1950 m² brutto (dvs. + 30 procent til gange, vægge og installationer). Størrelsen er udarbejdet på grundlag af en vurdering af behov for faciliteter samt analyse af en række andre lignende cases.

Arealet fordeles på følgende funktioner:

FUNKTION	Kvadratmeter	Fordeling i %
Ankomst, information og garderobe	100	7
Udstilling	600	40
Butik og billetsalg	50	3
Fleksibelt rum (særudstilling, arrangementer)	100	7
Toiletter	50	3
Café og anretterkøkken	150	10
Møde- og undervisningslokaler	50	3
Depot og opbevaring	50	3
Magasin og forskningsværksted	200	13
Kontor og medarbejderfaciliteter	150	10
Nettoareal	1500	100
Bruttoareal (inkl. gang, væg, installationer)	1950	130

Figur: Fordeling af kvadratmeter i Besøgscenter Stevns Klint

Figur: Fordeling mellem aktiviteter og flows i besøgscenteret

Flow og forbindelser

Med besøgscenteret bliver Boesdal det infrastrukturelle centrum for de besøgende på Stevns Klint. Derfor er det vigtigt at styrke forbindelserne langs klinten, så man let kan komme til og fra Boesdal og videre til de andre attraktioner med trampestien som gående, på cykel, i bil eller måske til vands.

Ovenstående diagram viser sammenhængene og flowet mellem besøgscenterets forskellige funktioner og rum.

Besøgscenteret inddeles i tre zoner. En med offentlig adgang, en med adgang mod betaling og en zone, som er forbeholdt ansatte eller personer med et fagligt ærinde, såsom møder og forskning.

Følgende ligger til grund for flowdiagrammet:

- / Gæster ankommer fra parkeringspladsen til det udendørs opholdsareal. Dette område er centralt og giver et overblik over både udendørs aktiviteter og besøgscenteret.
- / Der skal være forbindelse mellem foyer og udstilling – både fysisk og visuelt. Det er vigtigt, at man som besøgende kan komme let og ubesværet ind i formidlingsrummet udefra og får en fornemmelse af de oplevelser, der venter.
- / Indgangspartiet skal også fungere som fordelingsrum og give adgang til toiletfaciliteter, butik og caféområde, samt for medarbejdere, der bevæger sig mellem udstilling, kontorer og butik.
- / Medarbejdere og lejere af kontorpladserne går ligesom de besøgende ind gennem indgangspartiet, men har herfra en egen indgang til kontorpladser, ekspeditionsareal og baglokaler.

HØJERUP – LANDSBYEN VED KLINTEN

Højerup har en helt særlig karakter af landsby, som allerede møder den besøgende ved ankomsten gennem Højerup Bygade, der slynger sig forbi gadekæret og fortsætter i en lige linje ud til Højerup Gamle Kirke på kanten af klinten.

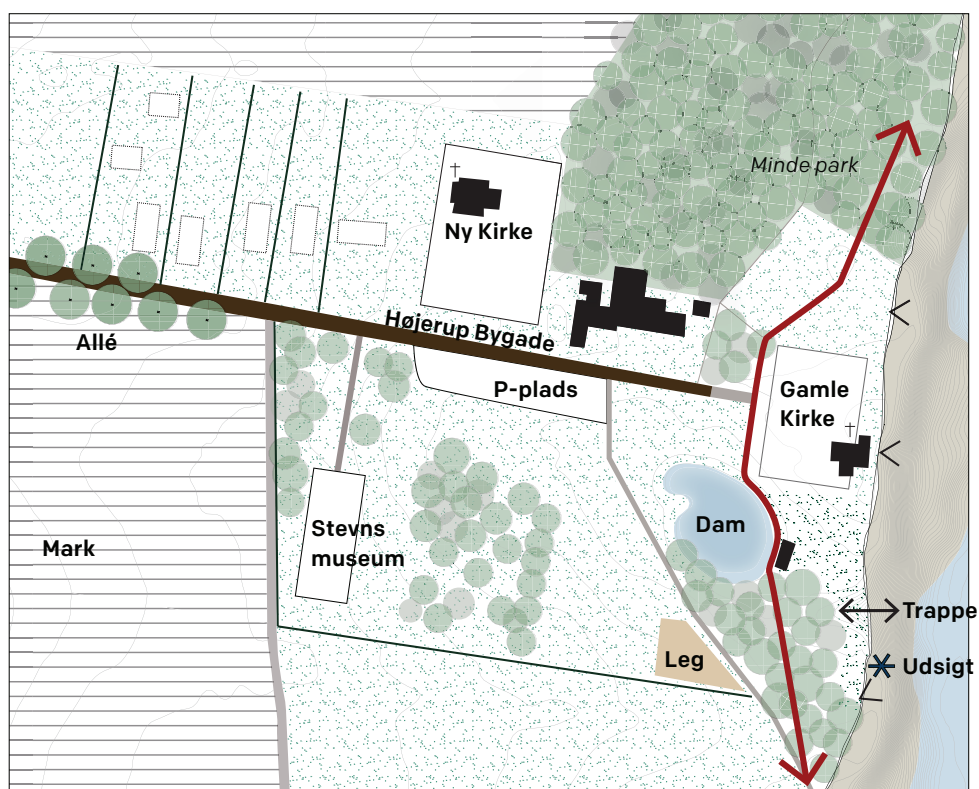
Efter mødet med landsbyen omkring gadekæret bliver Højerup Bygade til en markant allé med kig til markerne mod syd inden mødet med p-pladsen og det åbne område mellem museet og beplantningen langs klinten. Området for enden af alleen er præget af p-pladsen, betalingshuset og bommene. Dette område har i dag ikke en stærk karakter, og Stevns Museum ligger anonymt tilbagetrukket fra parkeringen, kirkerne og klinten.

Husene har karakter af landsby med det åbne, grønne område omkring parkeringspladsen og legepladsen. Slyngede stier fører rundt om søen og fanger trampestien, som forbinder Højerup med Boesdal mod syd og skal være et attraktivt supplement til besøgscenteret.

Umiddelbart er det ikke klinten og historien om Fiskeleret, som møder den besøgende. Langs klinten er der træer og tæt bevoksning, som lukker for kigget til havet og gør det svært for udefrakommende at finde den stejle trappe ned til vandet og Fiskeleret.

Alligevel er mødet med Højerup præget af ro, landbysskala og kulturhistorie omkring bindingsværkhuset, dammen, de to kirker omgivet af kirkemure og mindeparken nord for Højerup Gamle Kirke.

I den fremtidige forvaltning af Højerup er det derfor vigtigt at respektere områdets landsbyskal, grønne karakter med træer og styrke adgange og oplevelsen af klinten og Fiskeleret.

HØJERUP IDAG

Højerup har en helt særlig karakter af landsby, som allerede møder den besøgende ved ankomsten gennem Højerup Bygade, der slynger sig forbi gadekæret og fortsætter i en lige linje ud til Højerup Gamle Kirke på kanten af klinten.

Højerup er et af de bedste steder at se klinten fra klintekanten

Man kan læse verdenshistorien ud af klintens mange lag

Højerup er præget af landsbystemning og idyl

Der er en fin grønning i Højerup, som kan styrkes

Parkeringspladsen præger oplevelsen af Højerup

KONCEPT OG PROGRAM

Højerup Bygade er ryggraden i landsbyen og skal fremadrettet danne rammen for den reorganisering, som skal foretages i Højerup.

Forandringerne skal ske med respekt for stedets skala, karakter og stedbudne kvaliteter.

Linjer af hække eller træer

Fra hovedlinjen skal nye hække eller rækker af træer inddele området i parkeringsplads, formidlingsområde og legeplads. Parkeringspladsen skal trækkes længere tilbage og placeres hvor Stevns Museum ligger i dag. Adskilt af hække eller levende hegn inspireret af landsbystrukturen indrettes et formidlingsområde øst for parkeringen med mindre bygninger til en lille udstilling, madpakkehus og nødvendige faciliteter. I forlængelse af formidlingsområdet anlægges en naturlegeplads, der i materialer og udtryk indpasser sig områdets kulturhistoriske skala og stemning.

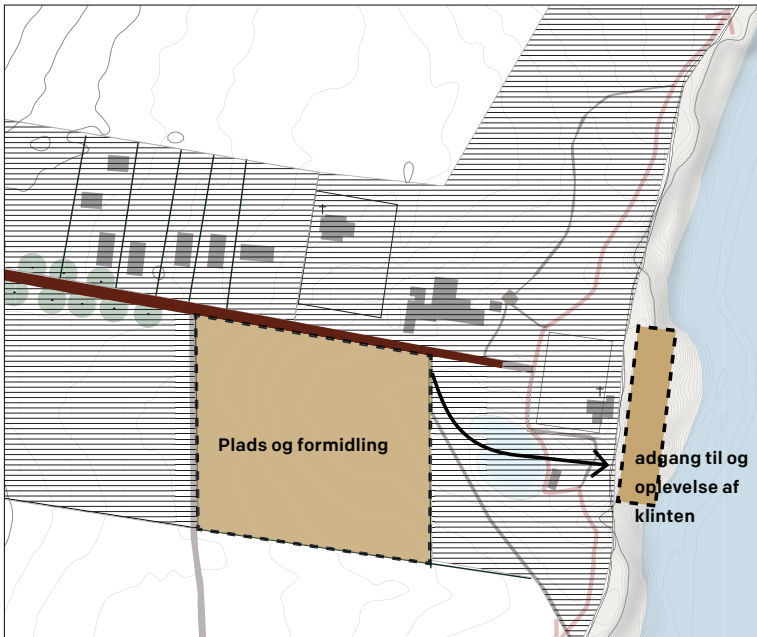
Nye stier og trappeanlæg til klinten

Hovedlinjen skal styrkes som hovedsti mellem parkering, traktørsted, kirker og klinten. Mindre stier griber fat i hovedlinjen og fører de besøgende hen til en ny trappe og træplateauer, som skal styrke adgangen, oplevelsen og formidlingen af

den fascinerende historie om Fiskeleret og de udenlandske videnskabsmænd, som har fundet vej til Stevns.

Udsigtpunkter

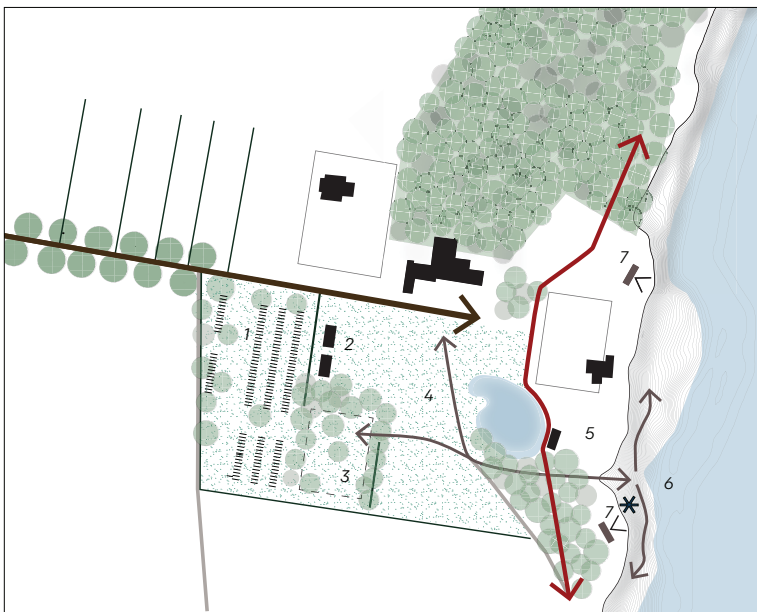
Øverst på klinten syd, for kirken og trappen til havet, etableres et nyt og sikkert udsigtspunkt. Fra dette punkt er der en unik udsigt til den nordliggende kyst og klintens bevægelige forløb af lag mellem land og hav. Der etableres desuden et nyt udsigtspunkt nord for kirken. De nye fysiske forandringer skal binde landsby og klint bedre sammen og styrke ankomsten til området på landsbyens præmisser. De nye faciliteter og rekreative tilbud placerets centralt uden at forstyrre landskabet med kirker, klint og de kulturhistoriske kvaliteter. Højerup skal fortsat være stedet, hvor Fiskeleret kan opleves i sin naturlige forekomst og fortællingen om de videnskabelige landvindinger fortælles. En reorganisering af landskabet skal styrke fortællingen og forbedre oplevelsen af Højerups mange seværdigheder samtidig med, at der skabes bedre forudsætninger for at opleve klinten.

ANALYSE

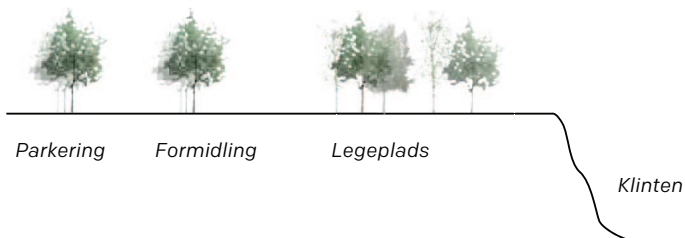
Store dele af Højerup er meget bevaringsværdigt og skaber fine rammer for fornyelsen af de områder, som i dag ikke er velfungerende eller karakterfulde. Særligt parkeringsforhold og relationen mellem ankomsten til stedet, formidlingen og adgangen til klinten og landskabet kan forbedres og indpasses til stedets kvaliteter og karakter.

- Velfungerende og bevaringsværdigt
- Bør forbedres

KONCEPT OG PROGRAM

1. Ny forbedret p-plads
2. Nye faciliteter til formidling, madpakkehus mm
3. Legeplads
4. Nye stier og styrkelse af Højerup Bygade
5. Ny trappe til havet
6. Nye faciliteter til at opleve klinten
7. Styrke udsigtsposter

HØJERUP

Den mindre landsby-skala og hovedlinjen gennem byen skal diktere den fremtidige reorganisering af parkering, formidling, leg og oplevelsen af klinten.

REFERENCER

Enkel parkeringsplads med grus og blomstrene træer

Trædæk og plateauer til at formidle stedet og skabe adgang

Enkel belægning med beton og traditionelle pigsten

Trætrappe til at formidle stedet og skabe adgang

Siddemulighed og adskillelse af funktioner

MARKEDET FOR ET BESØGSCENTER I BOESDAL

Det forventes at besøgscenteret vil tiltrække flere danske og udenlandske besøgende og særligt forventes det, at andelen af udenlandske besøgende vil stige på grund af verdensarvens internationale status og klintens universelle tema.

Langt størstedelen af de besøgende vil ankomme i bil og busser. Derudover er der mulighed for at ankomme med tog fra Køge-Rødvig banen, fra vandsiden for lystsejlere som gør ophold i Rødvig og og for cyklister på ruten mellem København og Berlin.

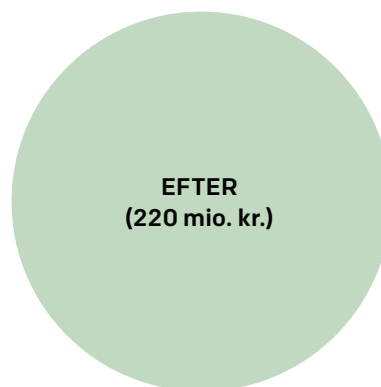
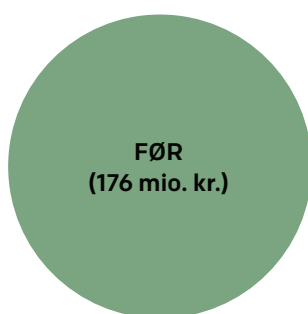
Der vil fortsat være en stærk sæsonvariation i turismen, med mulighed for at udvide sæsonen med særlige tilbud i forårs- og efterårssæson og at tiltrække endagsturister eller turister på miniferie. Besøgene forventes at være præget af familier og andre små og store grupper, der besøger stedet enten i forbindelse med overnatning lokalt eller regionalt eller som endagsturister.

Det vurderes, at besøgscenteret vil have et årligt besøgstal på mellem 34.000 og 51.000 svarende til en penetrationsgrad på 1,02 %. Penetrationsgraden er et udtryk for hvor stor en andel af et opland på to timers transporttid, som forventes at besøge centeret. Til sammenligning besøges Stevns Museum i dag af ca. 7.000 årligt.

Det forventes at besøgstallet vil være højere i årene umiddelbart efter åbningen, og besøgstallet i de efterfølgende år er afhængigt af nye aktivitetstilbud og løbende udvikling af formidlingen. Det estimerede besøgstal er baseret på en driftssituation efter de første travle år.

Erfaringer fra andre steder, som er udnævnt til verdensarv viser, at udnævnelsen genererer op mod 26% øget økonomisk aktivitet i turismen. Der er dog store forskelle, og den maksimale effekt kræver en indsats hvor hele området markedsføres, turismeinfrastrukturen forbedres og oplevelsesøkonomi bliver en vigtig del af områdets identitet.

Et besøgscenter vil skabe et godt fundament for at indfri potentialerne i udnævnelsen og være åbningstræk for en større strategisk indsats. Derfor vurderes det, at udnævnelse og besøgscenter i bedste fald på sigt kan generere et øget turismeforbrug på ca. 45 mio. kr. årligt, hvilket svarer til en stigning på 25% fra det nuværende niveau.

TURISMETENDENSER

I disse år sker der en stigning i den internationale turisme på globalt plan, men stigningen kan ikke genkendes i Danmark, der er udfordret af konkurrence fra væsentligt billigere destinationer.

Den forbedrede infrastruktur, et højt serviceniveau og billige flypriser er blandt årsagerne til, at danske feriedestinationer konkurrerer med udenlandske. VisitDenmark forventer dog en stigning i antallet af udenlandske turister i de kommende år, og samlet forventes der 5% flere overnatninger i 2017.

VisitDenmark og Light House Cph har afdækket nogle af fremtidens rejebehov for den globale turisme. Højere levestandarder, øgede forventninger og mangel på tid er globale tendenser. Derudover gør følgende forhold sig gældende for fremtidens turister:

/ Fremtidens turister vil ikke være passive, men ønsker at blive involveret aktivt.

/ Fremtidens turister ønsker specialiserede og skræddersyede rejseoplevelser.

/ Fremtidens turister ønsker at dyrke fælles interesser, samvær og autentiske oplevelser.

/ Fremtidens turister ønsker ferier, som står i skarp kontrast til hverdagen.

/ Fremtidens turister vil i højere grad bestå af ældre, som har stor rejselyst, er ressourcestærke og har økonomiske midler.

/ Fremtidens turister vil foretage flere ferier, som til gengæld er kortere, hvilket betyder, at kun de mest appellerende oplevelser og attraktioner vælges.

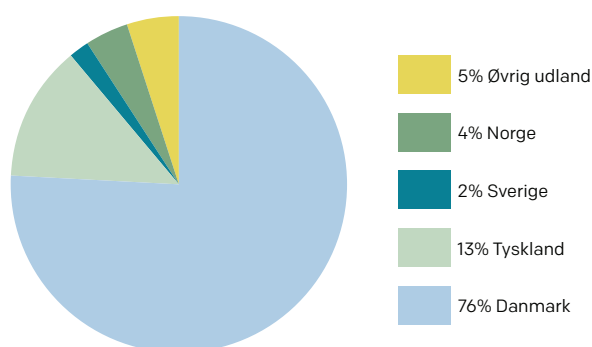
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Danske overnatninger	22,4	21,2	20	21	21,9	21,8	21,8	22,4	23
Udenlandske overnatninger	23,2	23,5	22,2	22,2	22,7	22,6	22,9	23,3	23,7

Figur: Visit Denmarks prognose for udviklingen i antallet af overnatninger (mio.)

TURISMEUDVIKLING PÅ STEVNS

De fleste besøgende på Stevns er endagsturister fra det regionale opland og overnatningskapaciteten på Stevns er relativt begrænset. Samtidig har Stevns en høj andel af turister, som besøger kommunen for første gang. Det er ofte børnefamilier og ældre par uden børn, der besøger Stevns.

De seneste opgørelser viser, at lige over 100.000 mennesker årligt besøger Stevns Klint, og besøgstallet er koncentreret omkring højsæsonen. 76% af de, som besøger klinten, er danske, mens 13% er tyske, 2% er svenske og 4% er norske.

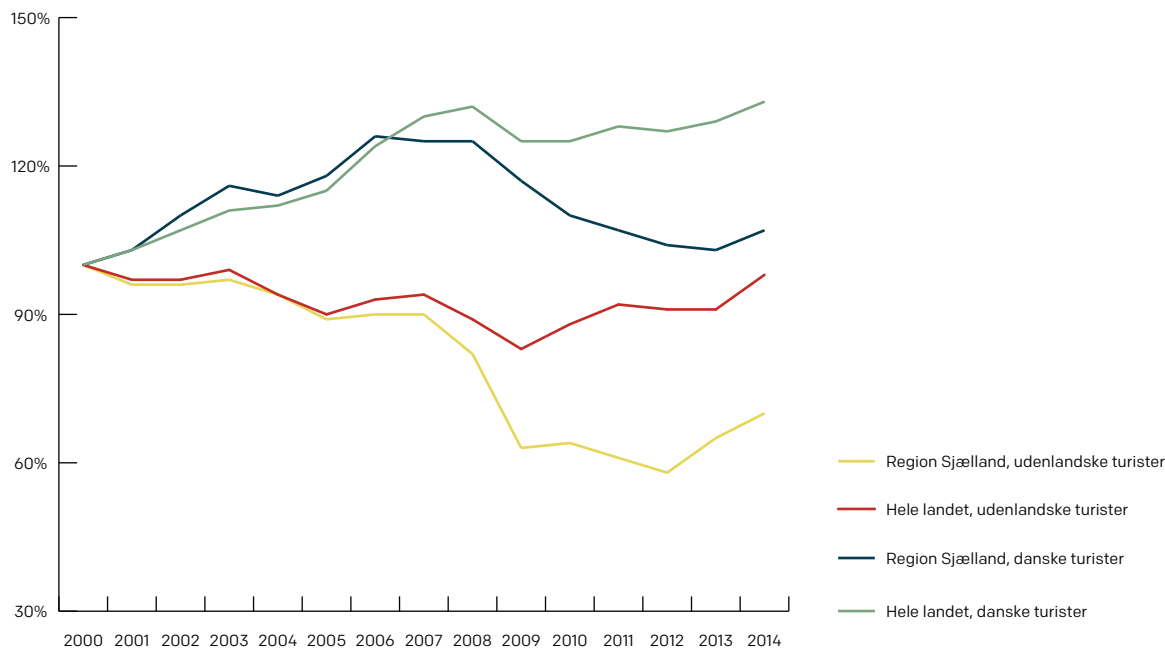
Stevnsfortet har ca. 35.000 besøgende årligt, og Stevns Museum har ca. 7.000 årlige besøgende ud af de lidt over 100.000 mennesker, der hvert år besøger Stevns Klint. Antallet af udenlandske besøgende udgør på Stevns Museum ca. 7 %, men 24% af de besøgende på klinten. De tal peger på, at der må være mange udenlandske besøgende, som i dag besøger klinten, men ikke oplever den supplerende geologiske udstilling på Stevns Museum.

En undersøgelse af de besøgende på Stevns Museum viser, at antallet af besøgende fra lokalområdet på Stevns Museum og Koldkrigsmuseum Stevnsfort ligger under landsgennemsnittet for andre danske museer. Samme undersøgelse viser, at de besøgende på Stevns består af to typer: Oplevelsesjægere, som ønsker nye oplevelser, og "vedhæng", som "følger med". Det stiller krav til et besøgscenter, som både skal indfri behovet for den dedikerede målgruppe og sikre en positiv oplevelse for besøgende uden nogen større forventning til besøget.

Figur: Fordeling af besøgende på Stevns Klint efter nationalitet

Turismen bliver af stor betydning for et besøgscenter, som omvendt også vil have en forventet betydning for turismen. Følgende gør sig gældende for turismen på Stevns i dag:

- / Kommunen har ifølge den turismepolitiske redegørelse for 2011 oplevet faldende overnatningstal i perioden efter finanskrisen. I de senere år har der været en stigning i antallet af overnatninger, og fra 2013 til 2014 steg overnatningstallet med 14% ifølge Stevns Turistbureau. VisitDenmarks turismeforecast peger på en national fremgang i antallet af turister – og særligt udenlandske.
- / En lille turismesektor på Stevns og manglende turismeinfrastruktur med overnatningskapacitet og attraktioner sammenlignet med det øvrige land.
- / Ifølge VisitDenmarks analyse af turismens økonomiske betydning er 40% af alle overnatninger kommercielle på Stevns mod 52% på landsplan.
- / Ifølge udkastet til den turismepolitiske redegørelse for 2015-2020 er der forholdsvis mange udenlandske turister (45%) – og særligt mange fra "fjernmarkedet", hvilket er alle lande undtagen Danmark, Norge, Sverige, Tyskland og Holland.
- / Campister udgør 45% af alle overnatninger mod 36% i Region Sjælland ifølge den turistpolitiske redegørelse. Der er ligeledes mange lystsejlere sammenlignet med resten af regionen, mens hoteller og feriecentre kun udgør en lille del af den samlede overnatning.

Figur: Udvikling i antallet af overnatninger 2000 - 2014

Attraktioner på Stevns

Stevns Klint er den ubetinget største attraktion på Stevns og den 8. mest besøgte attraktion i Region Sjælland ifølge den turismepolitiske redegørelse.

Årligt besøgstal på udvalgte attraktioner langs Stevns Klint:

Attraktion	Besøgende
I alt, attraktioner langs Stevns Klint	123.232
Højerup Gl. Kirke (2008)	65.000
Koldkrigsmuseum Stevnstørt (2014)	35.110
Stevns Museum (2014)	7.928
Stevns Naturcenter (2014)	13.659
Rødvig Skibsmotormuseum (2008)	1.535

Figur: Besøgstal på attraktioner langs Stevns Klint.
Tal fra 2008 og 2014

Muligheder for samarbejder

I Region Sjælland findes der en række andre større og mindre attraktioner, og tilsammen tilbyder de et bredt udvalg af oplevelser, som henvender sig til forskellige målgrupper. Der tegner sig et billede af, at de store fyrtårne har oplevet et faldende besøgstal, hvilket stemmer overens med den generelle udvikling af turismen i de senere år. Det vurderes, at flere af disse attraktioner

vil give konkurrence til et besøgscenter, fordi de udgør et attraktivt besøgstilbud for lignende målgrupper i det samme opland. Omvendt er der et potentiale i at samarbejde med attraktioner som minder om besøgscenteret i forhold til geografisk placering eller formidling.

Stevns Kommune har indledt et samarbejde med andre kommuner i Storstrømsregionen om et samarbejde indenfor kultur- og naturarv. Ét af indsatsområderne er "geologi i verdensklasse" og strækker sig over kyststrækningen fra Stevns over Møns Klint til Gedser. Det vurderes, at en tværkommunal satsning på geologien og et fælles samarbejde mellem attraktionerne på Stevns Klint og Møns Klint vil udgøre et stærkt potentiale for en samlet destination, hvor geologien er i fokus. Besøgstal på udvalgte attraktioner i Region Sjælland (2013):

Attraktion	Besøgende
Lalandia	507.403
Bon Bon Land	428.566
Vikingskibsmuseet	120.874
Gavnø Slot	75.000
Geocenter Møns Klint	68.000
Sagnlandet Lejre	55.110
Vikingeborgen Trelleborg	30.000

BESØGSGRUNDLAG

Følgende forhold ligger til grund for vurderingen af besøgsgrundlaget for et besøgscenter.

Forhold, som **STYRKER** det potentielle besøgsgrundlag

- / Besøgscenteret og verdensarvsområdet er et stort aktiv og skaber stolthed hos lokalbefolkningen. Det lokale engagement og muligheden for at lade lokale udfylde visse fysiske rammer til arrangementer er med til at sikre besøgsgrundlaget for besøgscenteret.
- / Stevns Klint er en naturoplevelse, som kræver et kendskab for at få mest muligt ud af oplevelsen. Besøgscenteret tilbyder dette, hvilket er med til at styrke besøgsgrundlaget.
- / Stevns Klint besøges allerede i dag af over 100.000 personer om året, og der er i således et stort fundament at bygge videre på.
- / Skolereformen giver nye muligheder for læringsforløb, og besøgscenteret kan i høj grad være et attraktivt undervisningsrum for dag- og undervisningsinstitutioner i lokalområdet.
- / Besøgscenteret vil have et stort opland på grund af nærheden til Hovedstadsregionen. Mange af Hovedstadens internationale turister vil være potentielle besøgende i et besøgscenter med international appel.
- / Placeringen af besøgscenteret i Boesdal er hensigtsmæssig i forhold til infrastrukturen på Stevns. Med nærheden til det danske motorvejssystem fra Fyn/Jylland og Lolland-Falster vil mange have en anledning til at tage en mindre omvej for at besøge centeret.

Forhold, som **REDUCERER** det potentielle besøgsgrundlag

- / Kommunen har en forholdsvis svag turismeinfrastruktur med få overnatningsmuligheder.
- / Et besøg på Stevns Klint er ikke lig med et besøg i besøgscenteret, og der ligger en opgave i at sikre, at besøgscenteret er så attraktivt, at det opleves uomgængeligt ifm. et besøg på klinten.

På baggrund af markedsanalysen og erfaringstal fra lignende naturformidlingscentre i ind- og udland vurderes det, at Besøgscenter Stevns Klint vil have ca. **34.000 - 51.000 besøgende årligt**. Heraf vil mere end ca. 74% være danske og ca. 29% vil være fra lokalområdet. Til sammenligning har det nuværende Stevns Museum ca. 7.000 besøgende årligt.

Penetrationsgraden er et udtryk for den årlige procentvise andel af besøgende, som besøger en attraktion ud af det samlede opland. Med udgangspunkt i erfaringstal fra andre naturformidlingscentre og markedsanalysen, vurderes det, at:

- / Ca. **9.098** besøgende fra lokalområdet (op til 30 minutters transporttid) vil besøge centeret, svarende til en penetrationsgrad på **20,0 %**. Dette skyldes den lokale stolthed og interesse for klinten og at besøgscenteret bliver et naturligt besøgs mål for beboere på Stevns.
- / Ca. **11.198** besøgende fra det regionale opland (mellem 30 og 120 minutters transporttid) vil besøge centeret, svarende til en penetrationsgrad på **0,4 %**. Dette skyldes, at Stevns Klint er en stor attraktion i forvejen,

og besøgscenteret vil udgøre et oplagt besøgs mål for endagsturister i det regionale opland, som bl.a. tæller et stort antal beboere i Hovedstadsområdet.

- / Ca. **10.194** indenlandske turister (dvs. danske turister som overnatter inden for 2 timers køreafstand – dvs. i Hovedstaden eller på Sjælland) vil besøge centeret, svarende til en penetrationsgrad på **1,5 %**. Turismen på Stevns er relativt begrænset, men det vurderes, at udnævnelsen til verdensarv og etableringen af et besøgscenter vil udgøre en oplagt attraktion for danske turister, hvoraf mange i forvejen kender Stevns Klint.
- / Ca. **12.496** udenlandske turister (dvs. udenlandske turister som overnatter inden for 2 timers køreafstand – dvs. i Hovedstaden eller på Sjælland) vil besøge centeret, svarende til en penetrationsgrad på **1,8 %**. Antallet af udenlandske overnatninger er i dag faldende, men den udvikling kan forventes at vende, da et kommende besøgscenter og den internationale anerkendelse som verdensarv kan få en betydelig positiv effekt på det udenlandske besøgstal. Udenlandske turister besøger i dag Stevns Klint, men ikke det nærliggende museum.

	OPLAND	PENETRATION			ESTIMERET BESØGSTAL			
		Worst Case	Estimeret	Best Case	Worst Case	Estimeret	Best Case	% af estimeret
Beboere								
Lokale (0-0,5 timer)	45.488	15,00%	20,00%	25,00%	6.823	9.098	11.372	21,2%
Regionale (0,5-2 timer)	2.799.459	0,30%	0,40%	0,50%	8.398	11.198	13.997	26,1%
Turister								
Indenlandske	679.595	1,25%	1,50%	1,75%	8.495	10.194	11.893	23,7%
Udenlandske	694.247	1,60%	1,80%	2,00%	11.108	12.496	13.885	29,1%
TOTAL					34.824	42.986	51.147	100,0%

Figur: Estimeret besøgstal i Besøgscenter Stevns Klint baseret på penetrationsgrad

CASES

Der er udvalgt en række cases, som med deres arkitektur, koncept og forretningsmodeller inspirerer og leverer data til koncept og bæredygtighedsvurdering .

Til at udvikle konceptet for Besøgscenter Stevns Klint er der udvalgt en række cases, som med deres arkitektur, koncept eller forretningsmodeller har inspireret eller leveret data til rapporten. De 11 cases er udvalgt, fordi de på forskellige parametre kan inspirere analysen af et besøgscenter. Nogle er blevet undersøgt på centrale aspekter såsom kvadratmetertal, funktionsfordeling eller driftsmodel. Andre er brugt til at inspirere konceptet.

	KONCEPTET	FYSISK KONCEPT	FORRETNING
Alta Museum, Verdensarvsenter for bergkunst	●	●	●
Geocenter Møns Klint	●	●	●
Museet for Søfart		●	
Natur Bornholm	●	●	●
Naturcenter Herstedhøje		●	●
Naturum Höga Kusten	●	●	
Norsk Bremuseum og Senter for Klimaviten		●	●
Norsk Fjordsenter Geiranger		●	●
RebildPorten	●	●	
Snafellsstofa Visitor Center		●	●
Trollstigen		●	

Alta Museum, Verdensarvsenter for bergkunst

ALTA, NORGE

Alta Museum er beliggende i Nordnorge i et landskab med helleristninger fra 4200 år f.Kr. Området blev optaget på UNESCOs Verdensarvsliste i 1985. Gennem en indendørs udstilling og 2,9 km stier i landskabet formidler Alta Museum området natur- og kulturhistorie. Indendørs har Alta Museum 2200 m². Museet åbnede i 1987, blev udbygget i 1993 og er tegnet af Atelier 2.

Museet for Søfart

HELSINGØR, DANMARK

Museet for Søfart åbnede i 2013 og er bygget af det verdenskendte BIG. Museets 5000 m² har havde første år 155.000 besøgende og regner for fremtiden med et besøgstal omkring 100.000. Museet fortæller historien om Danmark som søfartsnation gennem udstillinger i samspil med arkitekturen. Museet for Søfart er en del af Kulturhavn Kronborg, et partnerskab og et samarbejdsforum med bl.a. Kronborg Slot, der har ansvaret for at udvikle en sammenhængende identitet og skabe liv og aktiviteter på havnen i Helsingør.

Geocenter Møns Klint

MØN, DANMARK

Geocenter Møns Klint formidler Møns Klints naturhistorie gennem en række aktiviteter. Udstillingen er opbygget som en storslået tidsrejse på 70 mio. år med dinosaurer i 3D-biograf til den dramatiske natur på klinten i dag. Udstillingen har fokus på interaktivitet og deltagelse af den besøgende, der i høj grad henvender sig til børnefamilier. Museet afholder desuden en række udendørsaktiviteter, såsom daglige mountainbike-ture, klatrebane og festivaler. Geocenter Møns Klint er på 3.000 m² og havde i 2012 65.000 besøgende.

NaturBornholm

AAKIRKEBY, DANMARK

NaturBornholm er et aktivitets- og formidlingscenter, der gennem interaktive udstillinger formidler Bornholms naturhistorie. Centeret åbnede i år 2000 og er tegnet af Henning Larsen arkitekter. NaturBornholm har et indendørs areal på ca. 3600 m².

Naturum Höga Kusten

HÖGA KUSTEN, SVERIGE

I 2000 blev området Höga Kusten optaget som UNESCO-Verdensarv på grund af områdets specielle geologi og natur. I 2007 åbnede et nyt naturum i Höga Kusten, der skulle indgå i en samlet strategi fra Länsstyrelsen i Väster-norrland med det formål at øge områdets besøgstal. Et naturum er et besøgscenter, der fungerer som "Porten til naturen", og hvor man får viden om dyr, bevoksning, geologi og kulturhistorie. Bygningen er blevet til ved et geologisk snit ind i grundfjeldet, så den fremstår som en del af landskabet.

Naturcenter Herstedhøje

ALBERTSLUND, DANMARK

Naturcenteret tilbyder gæster spændende oplevelser i Vests-koven ved siden af Herstedhøje Bakke. I centeret er der en café, og udenfor er der bålhuse. Ved at bestige hø-jene kan man fra toppen se Københavns tårne, Roskilde Domkirke og, i klart vejr, endda Stevns Klint.

Norsk Bremuseum og Ulltveitt-Moe Senter for Klimaviten

FJÆRLAND, NORGE

Med udgangspunkt i det omkringliggende landskab formidles viden om bræer og klima. Museet har som et af få naturformidlingsmuseer økonomisk balance i driften. Museet åbnede i 1991 og blev udvidet i 2007.

Norsk Fjordsenter

GEIRANGER, NORGE

Norsk Fjordsenter er et besøgscenter, der ligger i den norske Geirangerfjord, der er på UNESCOs verdensarvsliste. Fjordcenteret formidler information om Geirangerfjordens natur- og kulturhistorie, ligesom det har en café og en butik med mad og souvenirs fra lokalområdet. Centeret åbnede i 2002.

Snafellsstofa Visitor Center

EGILSSTAÐIR, ISLAND

Snafellsstofa Visitor Center er beliggende i Vatnajökull National Park i Island. Besøgscenteret formidler viden om nationalparkens natur- og kulturhistorie. Centeret udmærker sig ved sin arkitektur, der på særegen vis relaterer sig til det omkringliggende landskab. Centeret har 750 indendørs m². Centeret åbnede i 2010 og er tegnet af Arkis Architects.

RebildPorten

REBILD, DANMARK

RebildPorten byder velkommen og fungerer som portal for et af de mest populære udflugtsmål i Nordjylland, Rold Skov og Rebild Bakker. I huset holder turistinformationen til og her henter man inspiration og starter sin tur i området, men det fungerer ligeledes ved at skabe synergi og fællesskab for forskellige foreninger og parter i lokalområdet. Bygningen er inspireret af Rold Skov – både i sit udtryk og i sit materialevalg.

Trollstigen – det byggede er tilpasset landskabet

GEIRANGERFJORD, NORGE

Trollstigen Visitor Centre er et 1200 m² stort ankomst- og informationscenter til en af Norges nationale turistveje, Trollstigen Fjeldvej. Trollstigens arkitektoniske indgreb i naturen er tilpasset landskabet med et materialebrug, der tåler det barske klima. Gangstier og udsigtsposter relaterer sig til og tilgængeliggør det omkringliggende landskab. Trollstigen Visitor Centre åbnede i 2012 og er tegnet i et samarbejde mellem Reiulf Ramstad og Multiconsult.

Litteratur

Bæredygtig Turisme, Turismepolitisk redegørelse for Stevns Kommune 2015 mod 2020, udkast 1, Stevns Kommune, Stevns Turistforening, Stevns Erhvervsråd og Østsjællands Museum ved Dorte Kiilerich (Living Concepts) og Eskild Hansen (EHSB)

Besøgssteder ved Stevns Klint – Status og fremtidsperspektiver, Stevns Kommune, 2014.

Brugerundersøgelse 2012, TNS Gallup & Kulturstyrelsen.

Building on a Strong Foundation - Potential Economic Impacts of World Heritage Site Designation for the San Antonio Missions. 2013. Harbinger Consulting Group.

Destinationsanalyse og –strategi, Kulturregion Storstrøm, August 2014, Manto A/S

Extract of the decision 38 COM 8B.10. (Officiel bedømmelse), Doha, 2014.

Forecast Turismen i Danmark 2014-2017. 2014. Visit Denmark.

Formidlingsstrategi Østsjællands Museum 2010-2014.

Fremtidens Rejsebehov – ændringer i forbrugeradfærd påvirker fremtidige rejsebehov. 2011. Visit Denmark

Hvad er Fiskeleret?, Østsjællands Museum, <http://kalklandet.dk/historie/hvad-er-fiskeleret>

Karakteristisk af potentielle besøgende til besøgscenterudstilling Stevns Klint, Damsholt, Tove, Østsjællands Museum, 2013.

Kvalitetsvurdering af Østsjællands Museum 2013, Kulturstyrelsen, 2013.

Nomination of Stevns Klint for inclusion in the World Heritage List, Damsholt, Tove & Surlyk, Finn, 2012.

Stevns Klint Forvaltningsplan 2011, Stevns Kommune, 2011.

Stevns Klint Forvaltningsplan – Status, Acadresag 11/1737 dok. 13/30373, Stevns Kommune, 2013.

Stevns Kommuneplan 13, Stevns Kommune, 2013.

The Effects of World Heritage Listing on Tourism to Australian National Parks. 2004. Ralf Buckley, Griffith University.

Turistpolitisk redegørelse for Stevns Kommune 2011, Stevns Kommune, Lykke & Maj, 2011.

Udviklingsplan for Nyt Besøgscenter, Stevns Klint, Schønher

Vejledning til ansøgning om forsøgsordningen for kyst- og naturturisme, Naturstyrelsen, 2015.

World Heritage Listing of Australian Natural Sites: Effects on Tourism, Economic Value and Conservation. 2010. The University of Queensland.